

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petih vrst do Din 2.-, do 100 vrst do Din 2.50, od 100 do 300 vrst do Din 3.-, večji inzerati petih vrst do Din 4.-. Popust po dogovoru, inzeratni iavek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.-, za inozemstvo Din 25.-. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5

Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126

Podružnice: MARIBOR, Smetanova 44/I. — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26. — CELJE: celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65, podružnica uprave: Kocenova ulica 2, telefon št. 190. — JESENICE, Ob kolodvoru 101.

Račun pri poštnem čekovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

TURŠKI ODGOVOR MUSSOLINIJU

Tevfik Ruždi bej o italijanski ekspanzivnosti na bližnjem vzhodu — Mussolinijev umik — Turčija bo v vsakem primeru branila nedotakljivost svojega ozemlja

Ankara, 6. aprila. AA. V odgovoru na interpelacijo, ki jo je poslanec Mahmud Esad vložil glede na nedavni govor Mussolinija, je zunanji minister Tevfik Ruždi-bej izjavil v parlamentu med drugim:

Z vsi pozornostjo, ki mu gre, smo ocenili govor, ki ga je imel predsednik italijanske vlade Mussolini po sestanku treh premierjev, ki se je končal s podpisom rimskih protokolov. V tem govoru je šlo tudi za stvari, ki nas zanimajo z raznih vidikov. Ta govor naj bi bil pristojno tolmačenje protokola, ki se nanaša na področje, sosedno Balkanu, kjer tudi mi živimo. V odstavkih izjave, ki so bili posvečeni zunanji politiki, je bilo govora razen o Afriki tudi o Aziji. Gospodje veste, da ima naša država, po zemljepisni legi in zgodovinski usodi evropska, v Aziji pokrajine, ki so nerazdružljivo zvezane z njo, ima drage prijatelje in pomembne interese. Iz tega razloga se moramo zanimati za vsako politično delo, ki je kakorkoli v zvezi s Prednjo in Srednjo Azijo.

In čeprav se ta govor ne bi bil dotaknil te točke, bi nas morale zanimati izjave predsednika italijanske vlade o zunanji politiki njegove države tem bolj, ker vsebuje stališče sredozemske vesilesi, pa tudi zato, ker leži naša država na dveh velikih polotokih, ki tvorita oba del sredozemskega primorja.

V tem govoru so bili tudi odstavki, ki se nanašajo na mednarodno razorožitevno konferenco in na vprašanja v zvezi s ponovno oborožitvijo. Ti odstavki so že sami po sebi morali zbuditi našo pozornost in zanimanje. Skratka iz vseh naštetih razlogov smo ta govor prečitali z največjo pozornostjo in z velikim zanimanjem spremljali kritiko govora v listih tujih držav, kakor tudi stališča, ki so ga zavzele prizadete države.

Predvsem smo se hoteli informirati pri rimski vladi, s katero nas veže dogovor o prijateljstvu in nevtralnosti in s katero živimo v dobrih odnosih. Zato navajam poročilo našega poslanika v Rimu o pojmovanju in nazorih, ki vladajo v palači Chigi in v palači Venezia. Prva njegova poročila se glase: »Dopolnje me je v zunanjem ministertvu sprejel državni podtajnik Suvich, ki mi je omenil članke listov »Aksam« in »Džumhuriyet« o govoru g. Mussolinija. Izjavil mi je, da predsednik italijanske vlade v svojem govoru nikakor ni meril na Turčijo, ki je ne smatra niti Mussolini niti Suvich za azijsko državo. Odgovoril sem, da bi želel osebno govoriti z g. Mussolinijem in da pričakujem, da me bo sprejel. G. Suvich mi je nato rekel, da ima zaradi jutrišnjih volitev mnogo dela in da me sprejel čez nekaj dni.« V drugi brzojavki, ki jo je poslal teden dni nato, je naš poslanik javil, da ga je g. Mussolini sprejel zelo prijateljsko in pristržno in da mu je pri tej priložnosti izjavil: »Najodločneje in najiskrenejše vam izjavljam, da v svojem govoru nikakor nisem mislil na Turčijo. Pri pazljivem čenjanju govora se lahko jasno razbere moje namere. Govorec o Aziji sem hotel podčrtati sodelovanje med nami in nekaterimi državami prostrane Azije. Večkrat sem vam že izjavil, da sem prijatelj vaše države in da nimam nasproti njej nikakih zahrbtnih misli. Če pa kdaj rečem, da sem komu prijatelj, mislim to z največjo lojalnostjo. Velike simpatije gojim za Turčijo in za njen revolucionarni pokret, ki ga občudujem. Smatram vas za evropski narod. Da se nisem odločil, da v tem govoru omenim samo tiste države, s katerimi imamo skupne meje, bi bil bi v njem omenil i Turčijo i Grčijo v najbolj prijateljskih izrazih. Od časa, ko se je sklenila naša prva pogodba o prijateljstvu, se moja politika in moje prijateljstvo do Turčije ni v ničemer izpremenilo. Ostali sta isti vse do danes. Za dokaz naj služi, da sem rad pristal, da se sedanja pogodba podaljša, še preden je potekla. Če pa nimam namena delati v odločnem prijateljskem duhu, tedaj niti ne sklepam niti ne podaljšujem pogodb. Moje prijateljstvo nasproti Turčiji je lojalno in iskreno. O tem ste lahko popolnoma prepričani. Pri tej priložnosti mi je drago, da vam lahko sporočim, da je podpisana nova trgovinska pogodba med Italijo in Turčijo.«

V svojem nadaljnjem govoru je čital zunanji minister Tevfik Ruždi bej odstavke iz Mussolinijevega govora, namenjene vprašanju Nemčije in narodnih manjšin in še nekim drugim zadevam. Nato je nadaljeval:

V tem delu govora, zlasti pa v zadnjih odstavkih so važne izjave, ki služijo splošno pozornost. Dejstvo, da druge države povečujejo proračune državne obrambe, dokazuje, kako značilen je sedanji položaj v Evropi.

Dobro veste, da nihče ne more dvomiti v stalnost naše zunanje politike, započete s pogodbo v Moskvi in nadaljevalne s podpisom pogodbe v Lausani. Ta politika je v zadnjih desetih letih uredila z vsem svetom vsa sporna vprašanja in ustvarila prijateljske stike z bližnjimi in daljnimi državami. Iskali smo, našli in zasnovali tudi nova prijateljstva, toda pri tem smo ohranili stara prijateljstva in jih spravili v sklad s to novo politiko. Ta politika iskrenosti je prišla do izraza v pogodbah o prijateljstvu, nevtralnosti in nenapadanj ter v nedavno podaljšani konvenciji, sklenjeni z Rusijo, v grško-turškem paktu in v paktu o balkanskem sporazumu.

Vse te sporazume je odobril vaš vzvišeni zbor. Našo iskreno politiko miru lahko pojasnim s temi-le kratkimi besedami:

Sodelujemo v delih in ustanovah miru, zahtevamo rešitev vseh splošnih vprašanj, vzdržujemo sporazumno nevtralnost, sodelujemo v skladu z našimi državnimi interesi pri ohranitvi in obrambi miru v tistem delu sveta, kjer se nahaja naša država. Taka zunanja politika mora sloneti tako na iskrenosti kakor na moči. To nam dokazujejo izkušnje slehernega dne. Zato je vlada pri vsej svoji udanosti miru od vsega začetka računala tudi s to resnico in ravnala tako, kakor zahtevajo potrebe te resnice.

Kakor vsaka druga država, tako tudi mi nismo opustili nobenega ukrepa za izpolnitev naše državne obrambe. Lahko rečem, da smo to storili haš zaradi izpolnitve obveznosti, ki ste jih sprejeli, ker je Turčija naklonjena miru in ker hoče braniti nedotakljivost svojega turškega ozemlja.

Kakor Mussolini, tako lahko tudi jaz izjavim, da smo to storili zaradi obrambe v vsakem primeru, ne pa zaradi napada. Močni moramo ostati samo zaradi obrambe pridobitev svoje velike revolucije. Pri ostvarjanju svojih ciljev naša vlada ne bo klonila pred nobenimi žrtvami!

Govor zunanjega ministra je zbornica sprejela s toplim odobravanjem.

Nemčija pred bankrotom?

Narodnosocialistični organ priznava odkrito, da je Nemčija na robu gospodarskega propada

Berlin, 7. aprila g. Z odkritostjo, ki je bila do sedaj redka, piše današnji »Angriff« o finančnem polomu Nemčije. Povod za to dajejo listu razgovori za transferno konferenco, ki jih vodi trenutno predsednik državne banke dr. Schacht z zastopniki Amerike in Anglije v Bazlu. Narodno-socialistični večernik pravi dobesedno:

»Trenutno ne gre več za programatičen spor med avtarkidisti in optimisti v svetovni trgovini. Nemčija je enostavno zašla v položaj, da ne more plačati nobenih dolgov, če se ji ne odkupi nobeno blago. To načelo, ki so ga do sedaj zanemarili vsi mednarodni strokovnjaki

pri pogajanjih, postaja zelo mučno. Mi kot dolžniki smo po sili prišli tako daleč, da ne moremo več izpolnjevati obveznosti. Kaj pa je to tako izrednega? Skoraj vse evropske države so v zadnjih letih prišle tako daleč, ker zapuščata vsaka vojna z ogromnimi tehničnimi žrtvami stalno več dolžnikov kot zmagovalcev. Če se že Francija energično bori za odgoditev in ertanje plačil, ali naj se to zameri državi kot je Nemčija, ki je morala gospodarsko največ žrtvovati? Kaj moremo torej storiti bolj lojalnega, kot predložiti svetu takšno oferto.«

Rimska pogajanja

Možnost potovanja čsl. zunanjega ministra v Rim — Neupravičeni očitki Kanyje proti Titulescu

Zeneva, 7. aprila. r. Govorice o skorajšnjem potovanju češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša v Rim, ki so krožile pred tedni, so postale v zadnjih dveh dnevih zopet glasnejše. Naglašajo, da se je že svoječasno govorilo, da bo dr. Beneš potoval v Rim ob koncu aprila ali v začetku maja. Z diplomatske strani poudarjajo, da to vprašanje še ni končno veljavno razčiščeno in da se je med tem med Prago in Rimom reševalo vprašanje morebitnega pristopa Češkoslovaške k rimski pogodbi. Ta izmenjava misli je še v teku. Zato zatrjujejo, da se bo dr. Beneš odločil za obisk v Rimu šele tedaj, če bo po rezultatih pogajanj, ki so tamkaj v teku, videl možnost za pozitivno stališče.

Budimpešta, 7. aprila. č. Današnji »Pe-

ster Lloyd« je objavil članek madžarskega zunanjega ministra Kanyje, ki je zelo ostro odgovoril na interpelacijo dr. Manlija in Titulescov odgovor v rumunski poslanski zbornici. Kanyja očita rumunski politiki, da namenoma zadržujeta razvoj dogodkov v Podunavju, kakor je bil zasnovan z rimskimi protokoli.

Madžarska brzojavna agencija poroča iz Rima, da je Mussolini pri sprejemu odposlanstva madžarske nacionalne dijaške zveze izrazil v odgovoru na pozdrav svoje odkritosrčno prijateljstvo do madžarskega naroda. Pri tej priložnosti je ponovil svojo izjavo, da mirovne pogodbe ne morejo biti večne, ker bi bil drugače napredek človeštva nemogoč in bi nastopila petrifikacija zgodovine.

Hena v ustrežljivem tonu, da pa po vsebini ne obeta nobenega napredka. Francoski odgovor na angleško prošnjo za točno definicijo njenih želj zaradi varnosti vsebuje vprašanja, kakšne koncesije namerava angleška vlada dovoliti Nemčiji in kakšno oborožitev amatra Anglija primerno za Francijo.

Vojaški upor v Boliviji

Buenos Aires, 7. aprila. r. V La Pazi, glavnem mestu Bolivije, so policijski organi odkrili zaroto gojencev tamkajšnje častniške šole, ki so se pripravljali k upor. Vlada je odposlala proti upornikom večji oddelak rednih čet in je prišlo do hudih spopadov. Več vojakov in oficirskih gojencev je bilo ubitih. O motivih zarote ni bilo objavljeno nikako uradno poročilo.

Minister dr. Šumenković v Splitu

Split, 6. aprila n. Semkaj je prispel prosvetni minister dr. Ilija Šumenković, ki ga je na postaji sprejel minister dr. Andjelinovič. V mestu ostane teden dni.

Notranje težave vlade dr. Dollfussa

Spor med heimwehrovci in vlado — Novo gibanje socialnih demokratov — Težave z novo ustavo

Dunaj, 7. aprila. r. Nova avstrijska ustava bo, kakor se zatrjuje v vladnih krogih, proglašena 1. maja. Ta dan bo proglašen za državni praznik, da bi na ta način preprečili socialistično proslavo 1. maja kot praznika dela. Nova ustava bo uveljavljena z zasilno uredbo. Po vsej verjetnosti bo sicer sklican k poslednji seji sedanji okrajni parlament, toda ne za to, da odobri novo ustavo, nego samo zato, da bo objavljena izdaja nove ustave.

To odlaganje proglasitve nove ustave se spravlja v zvezo z novimi težavami, v katere je zašel Dollfussov režim zaradi notranjih sporov v vladi sami, zlasti pa zaradi ostrega spora med knezom Starhembergom in majorjem Feyem. Podkancelar Fey je namreč prepovedal razširjanje naredb kneza Starhemberga kot vodje Heimwehra, s katero je naročil vsem organizacijam Heimwehra, ki tvorijo sedaj sestavni del Dollfussove patriotske fronte, da se morajo najprej pokoravati njemu kot vrhovnemu voditelju Heimwehra in šele v drugi vrsti poslušati navodila vlade in majorja Feyja, zlasti, če so ta navodila v nasprotju z njegovimi odloki. Podkancelar Fey se je zoper to postopanje Starhemberga pritožil pri Dollfusu, kateremu pa je knez Starhemberg kratkoma izjavil, da si od podrejenega voditelja Heimwehra ne pusti komandirati. Tako se je znova pričela zakulisna borba za nadoblast, ki cepi moči vlade in škoduje enotnosti akcije.

K vsemu temu prihajajo še vznemirljive vesti o novem pokretu socialnih demokratov, ki se tajno organizirajo in prireajo sestanke in zborovanja ter napovedujejo novo oboroženo borbo proti sedanjemu režimu, zlasti, ako bo ukinil dosedanje ustavne svoboščine. Vlada je izdala policijski nalog, naj najstrožje nastopi proti vsakemu takemu poizkusu.

Ogorčenje vzbuja tudi postopanje sodišč, ki sodijo februariskim upornikom. Zadnje dni je bilo obsojenih na večmesečno ječo mnogo upornikov, ki so se prostovoljno udali, verujoč ponovnemu pozivu kancelarja Dollfussa, da ne bodo preganjani.

Dunaj, 8. aprila. r. Danes je bila tukaj zaključena zanimiva transakcija lista. »Neues Wienerjournal« je dobil novega lastnika. Dosedanji izdajatelj Lipowitz bo ostal s 50 % udeležben pri listu, toda se bo popolnoma odrekel političnemu vplivu na list. Bivši pruski ministerialni dirigent Häntschel, ki je bil ves čas republika na vodilnih mestih v pruskem in državnem notranjem ministertvu in ga je Hitler kot naprotnika narodnega socializma odstavil, bo postal ravnatelj »Neues Wienerjournal«, ki bo odsejal glasilo Heimwehra in bo izhajal v popolnoma drugačni obliki. Finančno bo Häntschel podpirala baje nekaj italijanska skupina. Dosedanji glavni urednik lista dr. Nagelschok bo prevzel gospodarski in gladalški del politični vodja pa bo novi ravnatelj založbe Häntschel.

Oboroževanje Anglije in Amerike

London, 7. aprila. r. Kakor poročajo listi, bo Anglija še v teku tega leta podvojila svoje zračne oborožene sile, ki jih ima v Singapuru. Trenutno so tamkaj tri zračne eskadrole, med njimi ena, ki je sestavljena samo iz vodnih letal. Po novem proračunu bo za prekomorsko službo zgrajena še ena eskadrola letal, ki je prav tako določena za Singapur. Razen tega bosta tjakaj premešeni še dve nadaljnji enici od drugod. Končno bo prišla v Singapur tudi matična ladja za letala »Aquarius«, ki bo v kratkem zapustila ladjedolnico.

Wilmington (Delaware), 7. aprila. AA. Predsednik komisije za vojaške zadeve v reprezentančni zbornici je nastopil za to, da se sestavi zbor rezervnih letalcev, ki bi štel 250.000 pilotov, da zagotove varnost USA v vsaki eventualnosti.

Protivladna zarota v Siamu

London, 7. aprila. d. Dočim se siamski kraljevski par mudi v Evropi, je v Bangkoku policija aretirala sto oficirjev in mnogo drugih oseb, ki so obtoženi, da so se hoteli polastiti letališča, glavnega brzojavnega urada ter več vodilnih političnih osebnosti. Glavni vodja zarote je bil baje svoj čas član siamske vlade.

Vstop Rusije v DN

Pariz, 7. aprila. d. Kakor poroča »Information« iz Zeneve, ne misli nihče v krogih Društva narodov, da bi odredkal Sovjetski uniji stalni sedež v svetu, če bi zaprosila za sprejem v Društvo narodov. Kar se tiče ruske zahteve po jamstvu, da bo izključeno vmešavanje v notranje ruske zadeve, poudarjajo, da obstoja taka določba že v statutih Društva narodov.

Italijansko-turška trgovinska pogodba

Rim, 7. aprila. k. V Ankari je bila večeraj podpisana nova trgovinska pogodba med Italijo in Turčijo, ki bo stopila v veljavo 20. t. m. nametu dosedanje začasne pogodbe iz l. 1929. Pogodba sloni na klavzulah o največjih ugodnostih ter ina kot dodatek še sporazumu o ureditvi medsebojnih plačil v trgovinskem prometu. Pogajanja za novo trgovinsko pogodbo so se vršila poslednje štiri tedne v Rimu.

Reorganizacija italijanskih samouprav

Rim, 7. aprila. r. »Gazzetta Ufficiale« je objavila zakonski dekret o reorganizaciji pokrajinskih in občinskih uprav v Italiji. Po novem dekretu postane prefekt šef vrhovne državne uprave za svojo pokrajino s popolno eksekutivno oblastjo. Po navodilih vlade bo razpogajal tudi z vso policijsko silo v svoji pokrajini. Smel bo zahtevati celo intervencijo vojske v primeru večjih neredov. Prefektu bodo stali ob strani dosedanj pokrajinski odbori, ki pa bodo imeli izključno le posvetovalen glas. Člane pokrajinskih odborov bo na predlog pokrajinskih fašističnih tajnikov imenoval notranji minister. Pravico do članstva pokrajinskih upravnih odborov bodo imele tudi žene, ki so si pridobile večje zasluge ali v času vojne ali v pojovnem humanitarnopolitičnem delovanju v okviru fašistične stranke. Za člana pokrajinskega upravnega

odborna pa bo smel biti imenovan le oni davkoplačevalec, ki plačuje najmanj 100 hr davka na leto. Slične odredbe veljajo tudi za občinske uprave. Občinske odbornike bo imenoval odsejni notranji minister. Odbori bodo posvetovalni organi podestatu. Povod za ta zakonski dekret, s katerim so se podrobno določile kompetence prefektov in pokrajinskih odborov, so dali ponovni spori med prefekti na eni ter pokrajinskimi fašističnimi tajniki in dosedanjimi pokrajinskimi odbori na drugi strani.

Rumunski zakon za zaščito države

Bukarešta, 7. aprila. d. Parlament je danes sprejel zakon o zaščiti države, s katerim je prepovedano vsako delo tajnih političnih organizacij, javnim organizacijam pa vsako nasilje kot sredstvo za doseg njihovih političnih ciljev. Posebno stroge so odredbe glede nadaljnjega delovanja razpuščenih organizacij.

Bukarešta, 6. aprila. g. Trije morilci ministrskega predsednika Duce, ki so bili včeraj obsojeni na dosmrtno prisilno delo, so bili danes prepeljani v kaznilnico v Nandencu. Obtoženci, ki so bili oprsočeni, so bili že snoči izpuščeni.

Bukarešta, 6. aprila. č. Branitelji morilcev pokojnega ministrskega predsednika Duce so danes vložili priliz proti obsodbi vrhovnega vojaškega sodišča. V svojem prizivu oporekajo vojaškemu sodišču vsako pristojnost za ta proces. Pri tem se opirajo na oprostitve soobtožencev. Oprostitna sodba je dokazala, da tudi ni šlo za kakšno zaroto in da je zaradi tega glede umora pristojno le porotno sodišče, ker v času umora ni bil proglašen preki sod.

Reševanje posadke »Čeljuskina«

Moskva, 7. aprila. č. Ruski vojaški pilot Tamanjin, ki je že pred 10 dnevi v spremstvu dveh drugih letal odletel na pomoč posadki »Čeljuskina«, je po radiju sporočil, da je z drugim letalom srečno pristal na planini Anadir. Tretje letalo je v viharju in megli zašlo, vendar pa ga je pilot naknadno obvestil, da je srečno pristal. Ker so z meteorološke postaje na rtu Paulši Tamanjinu sporočili danes, da je pričakovati lepšega vremena, namerava še jutri nadaljevati polet proti taborišču pone-srečencev.

S Kamčatke je danes odplul na pomoč ruski ledolomilec »Stalingrad«. Reševalna ekspedicija je vzela s seboj tudi dva demontirana zrakoplova in več letal, opremljenih s sankami in motocikli. Ekspedicijo vodi znani strokovnjak Birnbaum. Parnik bo v 5 ali 6 dneh prispel do taborišča.

Papež bo zapustil Rim

Rim, 7. aprila. č. V vatikanskih krogih se je razširila vest, da se bosta še ta mesec vršila tajni in javni konzistoriji, na katerih bo imenovan 7 novih kardinalov. Ob koncu meseca maja bo papež prvič po 64 letih zapustil Vatikan in odpotoval iz Rima. Prebiti namerava nekaj tednov v papeški poletni rezidenzi Castelu Gandolfu.

INOZEMSKÉ BORZE.

Curih, 7. aprila. Pariz 20.38, London 15.95, Newyork 308.75, Bruselj 72.225, Milan 26.60, Madrid 42.20, Amsterdam 208.90, Berlin 122.75, Dunaj 57.30, Praga 12.84, Varšava 58.90, Bukarešta 8.06.

Poostren položaj v rudarskih revirjih

Nujno potrebna je združitev vseh stanov v enotno akcijsko fronto

Trbovlje, 6. aprila.

Cesar se je delovno ljudstvo rudarskih revirjev zadnje mesece najbolj balo, se je zgodilo. S 1. aprilom je potekla stara dobavna pogodba med TPD in upravo državnih železnic, pogajanja za sklenitev nove dobavne pogodbe pa očitno še niso zaključena, kajti rudniki za mesec april še vedno niso prejeli od državnih železnic naročil, dasiravno je potekel danes že prvi teden v mesecu. Niso se uresničile niti zagotovila merodajnih činiteljev, dana delegacija rudarskega delavstva v Beogradu, da bodo naročila premoga trboveljskim rudnikom v najkrajšem času oddana, niti se niso uresničile vesti, da bodo trboveljski rudniki v aprilu dobavljali državnim železnicam premog na bazi kontingenta stare pogodbe, da bi torej delavstvo radi zavlačevanja obnovitve pogodbe ne bilo prizadeto.

Vsi upi, ki jih je delovno ljudstvo stavljalo v intervencijo delavskih zastopnikov v Beogradu, so postali iluzorni, kajti danes poteka že 8 dan, odkar se je delavska delegacija vrnila v rudarske revirje z obljubami, ki so tudi tokrat naše delovno ljudstvo prav tako razočarale, kakor druga leta. Bojazen, da naročila premoga za trboveljske rudnike pred praznovanjem praznikov ne bodo dospela, se potrjuje, kajti v četrtek so se pričele obilne velikončne počitnice, ki trajajo v uradih do prihodnjega torka, torej pred torkom ali sredo prihodnjega tedna ne moremo pričakovati naročil premoga za naše rudnike, razen če med tem generalna direkcija državnih železnic nabave že ni odredila. Od velikega petka 30. marca, ko se je pričelo praznovanje, do nedelje, dne 8. t. m., t. j. v 10 dneh je napravila večina delavstva komaj poldrugi delavnik, bati se je pa, da se bo to razmerje med praznovanjem in obratovanjem še povečalo.

Kaže, da zle izkušnje zadnjih let voditeljev našega delovnega ljudstva še niso izučile, kajti sicer bi se to žalostno stanje iz lanskega in predlanskega aprila ne moglo ponavljati v tako poostreni obliki. Tako II. skupina in Zveza rudarjev Jugoslavije, kakor Narodno strokovna zveza so sicer poslale na merodajna mesta resolucije, v katerih so delavske organizacije zahtevale, da se letošnja nova pogodba pravčasno obnovi, da bi radi eventualnega zavlačevanja obnove zopet ne trpelo delovno ljudstvo v revirjih, toda to je vse premalo, kajti resolucij in spomenic iz rudarskih revirjev imajo povsod že toliko, da se za eno ali dve, ki dospeta, bore malo zmenijo.

Mi smo pravčasno priporočali večjo in širokogrudnejšo akcijo vseh stanov v rudarskih revirjih, kajti vprašanje naročil premoga s strani državnih železnic se danes ne tiče izključno TPD ali morda samo rudarskega delavstva in nameščenstva,

marveč vseh stanov v revirjih, saj so vsi več ali manj navezani na prosperiteto rudnikov in na zaslužek rudarstva. Toda niti en poizkus še ni bil storjen za združitev vseh stanov in slojev v rudarskih revirjih v enotno socialno-gospodarsko stanovsko fronto, ki bi lahko z večjim in odločnejšim poudarkom na vseh merodajnih mestih ne le prosila, marveč tudi zahtevala, da se pomaga rudarskim revirjem, predvsem pa, da se enkrat za vselej napravi red z dobavnimi pogodbami, kajti čas je že, da stopi tudi delovno ljudstvo rudarskih revirjev v vrsto enakopravnih državljanov, saj vestno in pošteno izpolnjuje svoje dolžnosti do naroda in države.

Ko smo nedavno vprašali enega tukajšnjih delavskih voditeljev, kakšno stališče osebno zavzema do združitve vseh stanov v enotno akcijsko fronto, je odgovoril, da je tako fronto nemogoče stvoriti, ker da ta in ona organizacija oziroma njene funkcije niti temu niso naklonjeni. Že mogoče, da morda ena ali druga organizacija, odnosno njeni voditelji svojih interesov ne vidijo povsem zasigurnih v takem akcijskem zboru stanov, toda to delovnega ljudstva ne sme motiti, da bi se v današnjih kritičnih časih stanovsko ne združilo. Treba bo pač one, ki bi se protivili taki združenosti, smatrati za nasprotnike solidarnosti delovnega ljudstva in protivnike urejenosti socialnih in gospodarskih razmer v rudarskih revirjih, ker bi pač nedvomno njihovim »borbenim programom« odzvonilo.

Trditev, da je ustanovitev združene stanovske fronte v rudarskih revirjih nemogoča, ni utemeljena. Niti en poizkus še ni bil v tem pogledu storjen niti z leve niti z desne. Za zgled naj si naši delavski voditelji vzamejo delovno ljudstvo na Jesenicah, ki v odločilnih trenutkih kot en moč nastopi za svoje pravice. Res je sicer, da imajo Jeseničani poslanca, ki je zlasti vreden, vendar bi pa združena stanovska fronta tudi na našega poslanca lahko vplivala, da bi se bolj zanimal in zavzel za svoj kraj. Če bi delovno ljudstvo industrijskih Jesenic v najtežjih trenutkih, ko je šlo za biti ali ne biti, ne bilo tako kompaktno in odločno, bi bila danes situacija na Jesenicah najbrž prav taka, kot je v trboveljskih rudarskih revirjih. Tako pa so se združili vsi stanov brez razlike v enotno fronto ter zahtevali pravice delovnemu ljudstvu s tako odločnostjo, da so to voljo delovnega ljudstva slišali na najmerodajnejših mestih in tako morajo storiti tudi naši rudarski revirji, če hočejo še kdaj doživeti boljše dni. Le v združenosti fronti delovnega ljudstva rudarskih revirjev je rešitev. Zato: podredite osebne in načelne interese posameznikov in organizacij ter združite se, kajti v slogi je moč in rešitev.

Urša Rormanova oproščena

Sodišče se ni moglo prepričati, da bila umorila svojo sestro Ano Goršetovo

Novo mesto, 7. aprila.

Ze včeraj smo v uvodu poročila o razpravi proti Urši Rorman izrazili mnenje, da se bo sodišče le težko posrečilo dokazati, da bi bila ona morilka svoje sestre Ano Goršetove. Razprava je trajala ves dan in se je končala šele ob 23. ponoči z oprostitveno razsodo, ki jo je predsednik dr. Kavčič razglasil s kratko utemeljitvijo in modrim latinskim izrekom: »in dubio pro reo«, ki sodnika navaja, naj v dvomu razsodi v prid obtoženca.

Pri razpravi je obtoženka skoraj ves čas jokala in obupanu zatrjevala svojo nedolžnost. Urša Rorman je preprosta stara žena, ki se gotovo ne more ponasati z veliko energijo in odpornostjo, saj se ne more držati niti pišave, čeprav ve, kako ji ta strašit škoduje na zdravju in ugledu, a vendar je bila obtoženka pri razpravi navzlic težkim obdolžitvam in duhovito zavitim vprašanjem ves čas dosledna, da se ni nikdar zrekla in tako izdala očitano ji udeležbo pri zločinu. Če bi bila ta do dna duše pretresena žena v resnici kriva, je le težko verjetno in skoraj nemogoče, da bi se bila sama izdala. Obtoženka je na vsa vprašanja odgovarjala prostodušno ter na prav preprost in verjeten način razložila vse podrobnosti, ki so jo obtoževale s prepletenostjo in razburjenostjo, a prav tako razburjene so bile gotovo prve priče, ki so prihitele na njeno klicanje na pomoč v hišo in izmenade zagledale razsekanu Ano na tleh. Razburjen človek pa gotovo ne pazi na razne malenkosti, ki so važne pri iskanju morilca, in tako si taki očitki rekonstruirajo dogodek pač pod vtisom svojih čustev in domnev, zato pa tudi niso zanesljive priče.

Obtoženka je dobesedno izjavila, kako jo je spreletela groza, ko je zagledala umorjeno sestro: »Tako sem se ustrašila, da nisem vedela, ali sem še na svetu,« pri tem je pa zatrjevala neprestano, kako ima mehko srce, da ne more zaklati niti piščanca in si je smili celo mesarju prodano tele in da ne more videti krvi, kar je pri ženskah nekaj popolnoma naravnega. Vprašanje hranilnih knjižic je pojasnila na ta način, da je bila sestra boječa in ji je dala shraniti v varno blagajno, češ da so bili pri hiši vsi kakor eno. Na dogodke nesrečne noči se obtoženka ni mogla natanko spomniti, vendar je pa marsikaj razložila. Kar se tiče krvavih odtisov na sekiri, je predsednik podpredsednik naše trelske družine. Zaradi svojega koncilijantnega uradovanja je pri ljubljen pri vseh strankah v našem srežu. Želimo, da ostane še dolgo med nami!

Premestitev. Tukajšnji orožnik g. Friderik Majcen je bil premeščen na orožniško postajo Rakek. Pri nas je služboval 9 let in je užival splošen ugled. Bil je tudi član naše Strelske družine. Na novem službenem mestu mu želimo vse najboljše!

Donen v Šmartnem. Sokolsko društvo v Šmartnem bo ponovilo v nedeljo 8. t. m. prireditev »Donna«, ki je ob prejšnjem uspešno izpeljal. Šmarni učitelji bodo v Vozljevo in ses Sonja Koloski bodo prejela vstopnice v predprodaji pri vseh prijateljih Šmarnega Sokola. Dolžnost

naših članov je, da podpro idealna stremiljena bratov in sestra našega sosedskega društva.

R. Engelsberger

Ljubljana, 7. aprila.

Včeraj je v Ljubljani po dolgotrajnem hiranju preminul trgovec Rihard Engelsberger, ki je še pred kratkim igral največjo vlogo med našimi gasilci. Že doma v Krškem se je pred vojno pričel udeleževati pri gasilcih, kmalu se je pa uveljavil v Jugoslovanski gasilski zvezi, ki ga je izvolila za svojega podpredsednika. Izredno inteligentni mož je mnogo pripomogel pri organizaciji našega gasilstva in je vodil tudi vse priprave za gasilski kongres v Ljubljani. Njegove svetske manire in znanje jezikov mu je pomagalo, da je tudi v inozemstvu z uspehom zastopal naše gasilce in se tako uveljavil v vseh evropskih gasilskih kongresih, da je imel vse polno inozemskih odlikovanj, razen njih pa tudi red Sv. Save IV. razreda. Kot človek je bil izredno ljubezljiv in je imel v vseh kongresih mnogo prijateljev, ki ga bodo le težko pogrešali. Čeprav ni ostal v gasilski organizaciji, vendar gasilstvo ne more tajiti njegovih organizatornih zaslug, zato ga bo po ohranilo v častnem spominu. Doživel je le 40 let in gotovo ga je smrt vzela prezdaj, saj bi bil lahko s svojimi zmožnostmi še prav mnogo koristil javnosti.

Truplo prepeljejo iz Ljubljane v rodno Krško, kjer bo pogreb jutri ob 16. Pokojniku topel spomin, ugledni družini pa iskreno sožalje!

Mirim kraljica čokolade

Ko greš na potovanje, v kino ali v gledališče, ni boljše in okusnejše slaščice kot MIRIM čokolada. — Specialitete so: MLEKITA — polnomlečna čokolada, KAVITA — mlečna s kavinim okusom, MASLITA — dezertna čokolada brez primesi, GRENKITA — plemenita gorčica naravnega čokolade.

Novice iz Domžal

Domžale, 7. aprila.

V restavraciji g. Vinka Habijana se je vsilil v sredo dne 3. t. m. čestitak, da se ustanovi klub nacionalnih občinskih odborov. Udeležila sta se sestanka tudi gg. Cerar Anton, naš narodni poslanec, in dr. Marjan Zajec, glavni tajnik JNS iz Ljubljane. Po pozdravnem govoru g. dr. M. Hočevarja, obč. predsednika, je g. poslanec Cerar v poljudnem govoru razložil naloge sedanjih občin, njih veliki delokrog in odgovornost, katero nosi večina odbora, posebno pa predsednik. Vsestransko zaupanje in prijateljstvo mora biti ona nezmlajljiva vez, ki vodi do vidnega uspeha. Ustvarjati, graditi — ne podirati in rušiti, mora biti vodilna moč pri vsakem skupnem javnem delovanju. Govornik je omenil nekaj primerov iz sei skusnine in pri tem posebno poudaril, kako odločno in trezno vodi državno krmilo naš ministrski predsednik g. Uzunovič, da mu je pri srcu močna, edina Jugoslovanska nacionalna stranka.

G. dr. M. Zajec je poenostil in razložil pomen kluba nacionalnih občinskih odborov. Klub je važen čimtelj za korist občanov in občine. Člani se morajo zavedati, da so trdna, neomahljiva skupina. Sestanejo se pred vsako sijo, da obravnavajo vse točke dnevnega reda in določijo svoje stališče.

Nato obč. predsednik g. dr. Hočevar odredil volitve, pri katerih je bil soglasno izvoljen za predsednika kluba g. Alojzij Burica iz Drazomlja, za tajnika pa g. Janez Šribar iz Domžal. Po oficijelnem delu se je razvil živo prijateljsko razpoloženje do pozne ure.

Omeniti moramo našo strelsko družino, ki se krepko razvija in ima mnogo zavednih strelcev. Gre pa za ta uspeh vse priznane vrlume načelnika mag. phar. g. dr. Miluša!

Še enkrat jegulje

Ljubljana, 7. aprila

Čitajoč v Vašem ugodnem listu članek »Jegulje v črnomorskih vodah« bi Vas prosil, da objavite še moja opazovanja k temi:

Dopisnik iz Smarjetnih toplic na Dolenjskem ugotavlja, da je pred menda štirinajstimi dnevi v nekem potoku opazil okrog trideset — 20—25 cm dolgih, dober prst debelih jegulj. Priobčuje tudi, da je nekaj teh ribic ujel torej je imel priliko, da si jih od blizu ogleda. Po vsem tem je prišel do zaključka, da so te ribice prave, pravcete jegulje. Pri vsem spoštovanju, ki ga gojim napram vsakemu prijatelju, ki ga posebej v posebnem taktu, ki svoja včasih zelo dragocena opazovanja objavljajo, pa se mi vsiljuje dvomi o točnem opazovanju spoštovanega prijatelja iz Smarjetnih toplic. Skušal bom to dokazati.

Jegulje (anguillidae) žive v rekah, kile izlivajo v vzhodni del Atlantskega oceana in Sredozemskega morja, manjkajo pa v polnoma v pritokih Kaspijskega in Črnega morja. To je dogma. Torej v vsem območju »Donave jegulj ni. Zakaj jih ni, nam je pojasnil šele pred leti angleški ihtolog G. W. Brown, ki je po dolgotrajnem in dragem preiskovanju dognal, da vsebuje Črno morje neke soli, ki jeguljam onemogočajo življenje. Ni manjkalo poskusov, presaditi v močvirja okrog Suline in tudi severno od Donavi jegulje, ki so se tudi nekaj let dobro držale. Toda znano je, da jegulje menda cele zemlje drste na enem edinem mestu v Sargasskem morju, vzhodno zapadno-indijskega otočja (med 22 in 30 stopn. sev. širine ter 48 in 56 stopnjo zap. dolžine). Tja potujejo jegulje obeh spolov zapadne in sredozemske Evrope, ko dozore spolno, to je v 5. do 8. letu. Pot jegulj, ki so dozorele v območju Donave, vodi skozi Črno morje, in to pomeni za nje smrt. In če se poedini eksperimentalno na ogromni poti od maloazijske obale skozi vso dolžino Sredozemskega morja, ki ni posebno globoko, pokončajo roparice, tako da iz dveh navedenih vzrokov jegulje instinktivno ne prihajajo v črnomorsko vodstvo. Kaspijsko morje je pa itak samo velikkansko jezero, zaprti od vseh strani in z lastnim vodnim režimom. Prepričan sem, da je naravoslovec iz Smarjetnih toplic zamenjal našega domačega piškurja, Petromyzontidae iz družine Hyporhamphidae z jeguljo, ki jo sicer pozna iz območja Skadarskega jezera. Kakor poznam iz članka, jih je bilo okrog 30 v plitvem blatnem tolmunčku, ki ga je prijetno ogrevalo pomladansko sonce. Bil s dolgi 20—30 cm in so se zaljubljeno

gnatli v močvirni plitvini. To so bili prav gotovo piškurji, ker oni pri tej veličini spolno dozorevajo in se spomlad napotijo iz večjih rek v male pritoke in še rajši v najmanjše potočke in odvodne kanale, kjer se drstijo. Ko so odrasle ribice poskrbele za potomstvo, umirajo. Piškurji žive v več vrstah skoraj v vseh vodah vseh petih kontinentov, hranijo se v glavnem z mrtvimi živalmi, so pa tudi vjedavke, ker se radi prisreajo na večje ribe, krape, some itd.

V razvoju jegulj in piškurjev je pa v enem pogledu ipak mnogo sličnosti, obe vrste rib prežive neko vrsto metamorfoze, ker se iz ikre najprej razvije listič podobna vrblinemu listu, ki šele čez nekaj časa dobi obliko ribice. Piškurji so bili v Smarjetskem potoku dobro vidni in so se zato tudi dali lahko poloviti. To bi pri jegulji pač bilo nemogoče, ker ona čez dan tiči čvrsto v blatu in le mali del glavič gleda iz blata, kar pa opazovalec ne bo lahko opazil. Na trnek gredo pa jegulje samo v temnih, oblačnih nočeh, posebej ob nevihtah in nalivih, ob lepem vremenu jih bo brezuspešno lovilo. To mi je znano iz Soče, Neretve in tudi iz blata okrog Plavnice ob Skadarskem jezeru.

Spoštovani smarjetski dopisnik naj mi ne zameri, če sem ga s svojimi vrticami oropal prijete iluzije in ga spravil ob »majhno revolucijo v znanstvenem svetu«. Prepričan sem pa, da se oba strinjata glede jegulje in piškurja v enem pogledu, da je ena in druga riba neprecenljiva na krožniku.

A. S. P.

KINO LJUBLJANSKI DVOR

Telefon 27.30. Danes ob 4, 7. in 9. Jutri ob 3., 5., 7. in 9. uri zvečer nov senzacionalni program: 1. Slavni cowboy Georg O'Brien v velifilmu

"V IMENU ZAKONA"

2. Dvojčanska silaigra veselja »Boj za ženo!« — 3. Foxov zvočni tednik! Vstopnina Din 4.— in 6.—

SOKOL

Kamniško sokolsko prosvetno okrožje priredi v nedeljo 8. t. m. ob pol 5. uri popoldne v dvorani Narodne čitalnice v Kamniku svoj prvi prosvetni dan. Opozarjamo brate in sestre in prijatelje sokolstva na prvo tovrstno prosvetno prireditev, na kateri sodelujejo naslednja društva: Domžale, Kamnik, Komenda, Kranjska, Moravce in Radomlje. Ostala društva v okrožju niso mogla biti uvrščena v spored zaradi tehničnih ovir. Izvajale se bodo orkestralne, pevske in dramatične točke. Spored je zelo pester in zanimiv. Posetite to prvotnostno prireditev prav vsi, da bo moralni uspeh čim večji. Vrši se kot uvod v proslavo 30-letnice ustanovitve kamniškega sokolskega društva. Okrožje namerava slične nastope prirediti vsako leto, da pokaže kaj zmora vztrajno sokolsko delo na prosvetnem polju.

Telovadna akademija obmejnega sokolskega društva. Za akademijo, ki jo priredi sok. društvo Žiri drevi na Taboru, so vse priprave končane. Točke so vestno našudtirane in zavest polne odgovornosti, s katero prihajajo Sokoli z meje k nam, nam jamči za dober uspeh. Z velikimi žrtvami je zvezan ta nastop. Se večja pa so finančna bremena, ki ne dopuščajo društva svobodnega razmaha. Eden naših najstarejših sokolskih domov je v nevarnosti. Rešitev vseh teh težkih vprašanj je v naših rokah. Zato je naša dolžnost, da se odzovemo vabilu in damo društvu s polnoštevilno udeležbo novega poleta v težkem obmejnem delu. Drevo vsi na Tabor! Zdravo!

Sokolska župa Ljubljana poziva ljubljansko in okoliška sokolska društva, da se drevo ob 20. polnoštevilno udeležbo telovadne akademije bratskega Sokolskega društva Žiri na Taboru. Pri akademiji sodelujejo vsi društveni oddelki s prostimi vajami in na orodju. Pokažimo z obilno udeležbo, da cenimo delo žirovskega Sokola, ki na naši zapadni meji vrši veliko kulturno in nacionalno delo. Čisti dobiček akademije je namenjen sanaciji Sokolskega doma, zato se preplachla hvaležno sprejemajo. Naše geslo bodi: drevo vsi na sokolski Tabor! Zdravo! Zupna uprava.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Sobota, 7. aprila: Bratje Karamazovi. Premijera. Izven.
Nedelja, 8. aprila: ob 15. uri INRI. Izven.
Poslednja letošnja vpriporitev. Cene od 6 do 20 Din. Ob 20. uri Bratje Karamazovi. Izven.
Ponedeljek, 9. aprila: Beograd nekdanj in sedaj. Red A.

Opera

Začetek ob 20. uri

Sobota, 7. aprila: Viljem Tell. Gostuje ga. Zinka Kunčeva. Red A.
Nedelja, 8. aprila: ob 20. uri Poljska kri. Izven. Znižane cene.
Ponedeljek, 9. aprila: zaprti.

Poljska kri ni le najboljša slovanska, temveč prav gotovo ena najboljših in muzikalno najvišjih stojišč operet cel literature. V letošnji vpriporitvi poljskega ravnatelja Poljske je imelo to delo pri prvi vpriporitvi v nedeljo v resnici velik uspeh. V glavnih vlogah nastopijo: ge. Poličeva, Španova in Kogejeva ter gg. Gostič, Peček in Zupan. Nedeljska reprija je po znižanih cenah.

V češkem tednu, ki ga pripravljata naša opera, se vpripori v prvi vrsti Smetanova opera »Libuša«, Dvořakova opera »Rusalka«, dalje Smetanova »Prodana nevesta«. Pripraviata se pa tudi dva simfonična koncerta, izmed katerih bo eden obsegal izključno le Dvořakova dela, drugi pa Smetanova. Premijera Smetanove slavostne opere »Libuša« pomeni prav tako

poseben velepomemben dogodek v življenju naše opere, kakor vpriporitev Wagnerjevega »Parsifala«. Za izvedbo obeh teh ogromnih del na odru naše opere se moramo v prvi vrsti zahvaliti ravnatelju Poljske pa tudi našemu odličnemu in poštvovalnemu celokupnemu ansamblu.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Sobota, 7. aprila katoličani: Herman, Radivoj, pravoslavni 25. marca: velika sobota.

Jutri: Nedelja, 8. aprila katoličani: Albert, Viljenka, pravoslavni 26. marca: Velika noč.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matice: Carica Katarina (Elizabetha Berner).

Kino Ideal: Zaprti.

Kino Dvor: »V imenu zakona«.

ZKD: »Tajnost modre sobe« ob 14.30 v kinu Matice.

Kino Siska: Hladna devica.

Ribarsko društvo občni zbor ob 20., hotel Metropol.

Javni nastop ljubljanskih lutkarjev ob 20. v Delavski zbornici.

Sokolsko društvo v Zireh velika telovadna akademija ob 20. na Taboru.

Koncert »Taborac« ob 20. v Unioni.

Sentjakobsko gledališče »Dama na slabem glasu« ob 20.15. Mestni dom.

PRIREDITVE V NEDELJO

Kino Matice: Carica Katarina (Elizabetha Berner).

Kino Ideal: Zaprti.

Kino Dvor: »V imenu zakona«.

ZKD: »Tajnost modre sobe« ob 11. popoldne v kinu Matice.

Kino Siska: Hladna devica.

Organizacija diplomiranih tehnikov občni zbor ob 9. v beli dvorani Unione.

Jugoslovanski lutkarski savez občni zbor ob 10. v restavraciji Zvezde (klet).

Sentjakobsko gledališče »Dama na slabem glasu« ob 20.15. Mestni dom.

SPORT

Dekliško državno prvenstvo ob 11. pod Cerkovnim gradom.

Hermes: »Zelezničar (Maribor) ob 15.30 prvenstvena tekma na igrišču Hermesa.

DEZURNE LEKARNE

Danes in jutri: Mr. Trnkoczy, Mestni trg 4 in Ramor, Miklošičeva cesta 20.

Izpod sita

Nerazumljivo je, da tako molčimo o velikanskim in velikopoteznim javnim delih pri nas. Saj so vendar zavzela takšen razmah, da se preraja slihera vas. Dopisniki molče, ko bi lahko proslavljali epohalna javna dela, ki se lahko primerjajo z ameriškim in sovjetskimi. V vsaki vasi smo se ločili javnih del, s čimer se ne morejo pohvaliti nikjer drugje na svetu. In nismo v zadregi, kaj bi naj delali. Če ni drugega, pa popravljamo skednje in hleve pod firmo javnih del. Saj je razumljiva zadeva, kam bi s tem vrazijim denarjem iz nekakšnega siromašnega fonda.

V naši mili deželi pa imamo še posebne gospodarske in socialne potrebe. Vsačani pač sami najbolje vedo, kaj je treba narediti. Ne mislijo samo na to, da človek živi nekaj časa na svetu po vsej sili in da ima najrazličnejše muhe, temveč tudi na to, da ljudje umirajo. Zlasti zdaj je ugodna konjunktura za umiranje. Najnujnejše je torej, da razširimo pokopališča, da bodo ljudje umirali brez skrbi ter da bodo dovolj blagoslovljene zemlje. In res razširjajo nekje na račun javnih del pokopališča. To je najmočnejši dokaz, da so javna dela res potrebna, saj je treba razširiti vsa pokopališča v naši mili domovini. S tem bomo rešili hkrati vsa socialna vprašanja, da ne bo treba več nobenih javnih del in ne fondov.

Z Jesenic

Oseba vest. S 1. aprilom je nastopil službo mestnega inženjerja gradbeništva g. Peruzzi Stanislav iz Ljubljane. Nastavitev mestnega inženjerja je bila že davno nujno potrebna glede na razsežnost mestne občine in na velike komunalne naloge, ki čakajo mestno upravo v doglednem času. Ravno tako je 1. aprila nastopil službo gozdni čuvaj g. Bizjak Luka ml. z Jesenic, ki ga je pogodbeno namestila mestna občina.

Odhodnica k vojakom odhajajočih sokolskih telovadcev se bo vršila drevi v sokolski telovadnici. Skupno odhaja k vojakom 11 mladenčev, in sicer 7 od matičnega sok. društva Jesenice, 4 pa od oddelka na Hrušici. Med telovadci je nekaj izbornih tekmovalcev, ki jih bo društvo letos težko pogrešalo na raznih društvenih nastopih in župnih tekmah.

Otvoritev nogometne sezone. Jutri gostuje na Jesenicah I. moštvo ljubljanske Ilirije in nastopi v nogometni tekmi proti I. moštvo jeseniškega »Bratstva«. Tekma, ki se prične ob 15. na igrišču »Bratstva«, je predmet velikega zanimanja jeseniške športne javnosti z ozirom na tako odličnega gosta, ki tekmuje proti črnačim enajstorici, ki jo čaka huda borba.

Razširitev sklaške koč na Rožci. Sklaška koč na Rožci je silno privlačna točka za smučarje in turiste, ki imajo na planini Rožci idealne smuške terene in je pezele na bližnje vrhove Karavana. Toda skromno zavetišče ne odgovarja več velikim potrebam, ker ne more vedno ob sobotah, nedeljah in praznikih nuditi strehe številnim planincem in sportnikom. Zato je agilni odbor »Skale« sklenil, da bo letošnji razširil svojo koč v takem obsegu, da bo odgovarjala vsem potrebam podružnice, planincem in sportnikom, ki zahajajo na to privlačno planino. V sredo zvečer se je vršil na Pošti na Jesenicah sestanek članstva, na katerem se je razpravljalo o tej zadevi. Stroški za razširitev koč so proračunani na Din 25.000. Koča bo imela električno razsvetljavo.

Lepo obiskano sokolsko predavanje na Hrušici. V sredo zvečer se je vršilo v salonu br. Karla Oepka na Hrušici predavanje, ki ga je priredilo Sokolsko društvo Jesenice za svoj društveni odsek na Hrušici. Prostorna dvorana je bila nabito polna članstva, naraščajo v deca, kar je dokaz, da je padlo sokolsko seme na Hrušici na rodovitna tla. Predaval je br. Sushnik Matija z Jesenice o zgodovini telovadbe in sokolstva; br. Buh Tone, načelnik Sokola z Jesenice, o sokolski organizaciji. Navzoči so predavatelja nagradili z živimi ovacijami. Predavanja se bodo vršila tudi v bodoče po določenem redu, tako da bo sokolska mladina letno vsaj enkratke vzgoje.

Dr. Janko Brejc

Ljubljana, 7. aprila.

Ze včeraj smo kratko javili smrt dr. Janka Brejca, ki je igral prav veliko vlogo v naši narodni in politični zgodovini. Da bi objektivno opisali pokojnika s te strani, je skoraj nemogoče, saj ne moremo še presoditi in pretehtati vseh dogodkov, pri katerih je sodeloval in odločal, ker leže po času preblizu nas, da bi mogli pregledati in oceniti njih posledice. Eno je pa že dano gotovo, da je bil dr. Janko Brejc vedno pošten in takten politik, ki so ga zaradi teh njegovih lastnosti spoštovali tudi v neprotnem taboru.

Dr. Janko Brejc je bil Gorenjec in je bil rojen 1869. v mali vasi Brezje v trški okoli. Na gimnazijo je šel v Celovec, kjer se je seznanil s tedanjimi koroskimi razmerami in kjer je sklenil s Koroski tako močno prijateljstvo, da se je pozneje preselil na Korosko in postal voditelj koroskih Slovencev. Ko je po potresu 1895. postal na Dunaju doktor prava, je vstopil v odvetniško službo v Ljubljani ter se takoj posvetil javnemu življenju. Na programu Katoliške ljudske stranke je bil že l. 1901. izvoljen v okrajno Koroško-Loko v deželni zbor, kjer je sodeloval zlasti v hrupnem boju za volilno reformo. Ko je postal

samostojen odvetnik, se je l. 1903. preselil v Celovec in se z vso vnamo posvetil organizaciji koroskih Slovencev v smislu programa Katoliškega političnega in gospodarskega društva, kjer se je zlasti boril za pravice slovenskega jezika in dosegel tudi prav mnogo znanih uspehov. Kot politik je seveda sodeloval tudi pri koroskem »Miru« in pri drugih strankinih listih, a leta 1913. je izšla važna knjiga »Aus dem Vilevet Kärnten«, ki ji je bil sourednik. Postal je tudi odbornik Mohorjeve družbe in ostal v njenem odboru do svoje smrti.

Prav velike zaslugi ima pa dr. Brejc za vzgojo koroske slovenske mladine z ustanovitvijo Slovenskega šolskega društva. Oprt na klerikalno stranko na Kranjskem in Štajerskem se je na Koroskem povzpela do velikih uspehov, da so Slovenci pod njegovim vodstvom prešli v narodnem boju v ofenzivo. Vpliv SLS je razširil tudi na Korosko in je tako stopil tudi med voditelje te stranke. Korosko vprašanje je popolnoma zvezal s svojo stranko, vendar se pa ostale naše predvojne stranke niso mogle mešati v koroske zadeve, da ne bi strankarski boji slabo vplivali v narodnem vprašanju. Nemci so slovenskega voditelja seveda silno sovražili, da je končno pred krajem svetovne vojne moral prebežati v Ljubljano. Ob prevratu je postal poverjenik za notranje zadeve v prvi narodni vladi za Slovenijo, a 20. januarja 1919. je postal predsednik nove deželne vlade, ki ji je bil na čelu do decembra. Tudi na mirovni konferenci v Parizu se je dr. Brejc boril za Korosko ter smo ob času njegove deželne vlade izgubili tudi koroski plebiscit.

Kot predsednik deželne vlade je bil odlikovan z redom sv. Save I. stopnje in je s tem odlikovanjem zaključil tudi svojo politično kariero. Vedno bolj se je umikal iz politične arene ter se je posvetil popolnoma svoji pisarni in skrbi za svojo veliko družino. Zadnja leta nismo nikjer več opazili dr. Brejčeve politične aktivnosti, čeprav je z njim njegova stranka izgubila prav zmognega in izredno inteligentnega sodelavca. Vodilni klerikalni politik je skoraj pozabljen, vendar pa vse spoštuje in ceni njegove velike zaslugi, ki si jih je pridobil zlasti za Korosko v boju za pravice našega jezika. Bodi mu lahka zemlja!

Iz življenja Slovencev v Ameriki

Franciška Tavčarjeva aretirana. — Samomori in nesreče. — Požar uničil domačijo. — Novi grobovi.

Pred dvema letoma se je pojavila v Ljubljani Franciška Tavčarjeva, ki je prišla v staro domovino, da bi podedovala veliko imetje po umrlem stricu, ki je baje umrl v Ilirski Bistrici in zapustil milijonsko premoženje. Petina tega imetja, ki je bila kljub temu še vredna več milijonov, naj bi bila namenjena Franciški. Toda iz dozdnevne dedščine ni bilo nič, čeprav je imela Tavčarjeva kar dva odvjetnika s seboj. Vrnila se je v Ameriko, čes, da ni mogla ugotoviti, kje je stric nazadnje živel. Kakor poročajo ameriški listi, so pa Tavčarjevo nedavno aretirali detektivji v hotelu La Salle v Chicagu in sicer na podlagi tirališče policije iz Los Angelesa. Gre za ček v znesku 650 dolarjev, ki je bil vnovčen, pa menda ni bilo vse v redu. Tavčarjeva je pojasnila detektivom, »da gre samo za nesporazume, a je kljub temu morala ostati v zaporu.

V Los Angelesu, država California, se je zastrupil 32letni Janez Tomaževič, ki je bil rojen v New Orleansu. Vzrok samomora je bila neozdravljiva bolezen. Zapustil je ženo in starše. — 12. marca se je v Gilbertu, država Minnesota, ustrelil Alojzij Globokar iz Bitwabika, 36letni srednješolski učitelj, ki je bil že delj časa brez službe. Nedavno je pa dobil službo, a bi se moral ločiti od zaročenke. To ga je tako potrljo, da si je pogljal kroglo v glavo. Za njim žaluje šest bratov in sestra.

V Jersey Cityju so nedavno pokopali Francka Pezdčeka, ki je postal žrtev tragične nesreče. Doma v sobi je spodrsnil na kosu mila in tako nesrečno padel, da je z glavo prišel v radiator in si prebil lobanjo. Prepeljali so ga v bolnico, kjer so mu rano zašili. Vse je kazalo, da bo mož okrevati, ko se nenadoma nastopile komplikacije in je nastalo zastupljanje krvi. Zdravniki so ga opravičili, toda Pezdček je podlegel operaciji. Pokojni je bil star 50 let, doma je bil iz Mojstrane. Zapustil je ženo in dva otroka.

Po daljšem trpljenju je podlegel jetiki v Oaklandu, država California, 45letni Leopold Majdič, doma iz Brezja. V Ameriki je bival 20 let. — V Chicagu je umrl v starosti 70 let Janez Verbišar, doma iz Gribelj v Podzemlju. V Ameriki je bival 45 let, zapustil je ženo, dva sina in dve hčerki. — V Colorado Springsu je umrla Ivana Kastelčeva, rojena Perko stara 36 let, doma iz Brezovega dola pri Ambursu na Dolenjskem. Zapustila je moža in sedem otrok. — 21. marca je podlegel pljučnici 54letni Matevž Tomšič Pokojni je bil iz vasi Dolno Retje, fara Velike Lašče. V Ameriki je bival 30 let. — V Clevelandu je umrl splošno znani Ferdinand Debeljak, doma iz vasi Kukmal pri Velikih Laščah. — Na prvi pomladni dan je po tri tedne trajajoči boleznij umrla v Clevelandu Marija Kikel, rojena Jenko doma iz Gline, fara Cerklje na Gorenjskem. V Clevelandu je tudi umrl po kratki bolezni Janez Bečaj, star 50 let doma z Raketa. — Tam so tudi pokopali eno najbolj znanih Slovencev, Jerico Možinovo, ki je bival v Clevelandu že 32 let. Pokojna je bila rojena v Savljah pri Ježici. — V clevelandski bolnici je umrl Ignac Zaletel, star 64 let, doma iz Žužemberka, v Ameriki je bival 29 let. — V bolnici na Hancocku, država Michigan, je podlegel posledicam operacije Jurij Gregorič, star 63 let. — V kraju Presto je umrl France Smolej, rojen leta 1873 v Kranjski gori. Pokojni je zapustil ženo, dva sina in dve hčerki. Nagle smrti je v Waukeganu umrl 62 letni France Barle, doma od Sv. Vida pri Cerkljici. V Ameriki je bil 36 let, zapustil je ženo, tri sinove in tri hčerke. — V Livingstonu, država Illinois, je umrl 42letni Alojzij Stariha. V Ameriki je živel 26 let, zapustil je ženo in dve hčerki.

18. marca je izbruhnil v Milwaukeeju ogenj v kleti hiše posestnika Matije Ferka in se razširil tudi na poslopje. Gasilci so sicer ogenj ugasili, toda hiša je skoraj popolnoma uničena. Ferku je zgorelo vse imetje in trpi okrog 4000 dolarjev škode. V Sheboyganu je umrl eden najstarejših slovenskih naseljencev v Ameriki, 82letni Ignac Potočnik, ki je prišel v Ameriko pred 40 leti.

Kaznovana roparska morilca

Morilca starčka Antona Balaziča iz Brebrovnika sta prejeta zastonj plačilo

Maribor, 6. aprila.

Včeraj dopoldne se je pričela glavna razprava proti morilcem bratoma Bohinec iz Male Nedelje in Plohl Ljudmili, njuni svakini. Državni tožilec je prečital obširno obtožnico, ki pravi, da sta Bohinec Janez in Bohinec Anton v noči na 23. decembra 1933 v Brebrovniku ubila starčka Balaziča Antona in ga oropala. Plohl Ljudmila pa je oba brata nagovorila k temu groznemu dejanju.

Ob poti, ki pelje iz Svetinjo po vinogradih proti Jeruzalemu, stoji majhna hišica, v kateri je stanoval 65letni Balazič Anton. Preživljal se je z izdelovanjem in popraviljem najrazličnejšega orodja. Lani 28. decembra je šel okoli pol 21 ure mimo njegove hiše Bolfenk Borko Opazil je, da je prvo okno na sprednji strani hiše razsvetljeno. Istočasno pa je že tudi slišal klice »Bog pomagaj, Bog s teboj!« Po glasu je spoznal Balaziča. Slišal je še odgovor »Nimaš Boga, nimaš doma«, kar je vzbudilo v njem sum, da pri Balaziču ni vse v redu. Drugi dan jutraj pa so našli sosedje Balaziča mrtvega. Ležal je na postelji do pasu pokrit z odejo, zgornji del pa je visel čez rob postelje tako da se je glava dotikala tal.

Zdravniška izvedenca sta ugotovila naslednje poškodbe: Za levim uhljem 2 cm dolgo in 1 cm široko zevajočo rano, nad desnim uhljem 3 cm dolgo nad zatiljem pa 5 cm dolgo rano. Prsnica je bila popolnoma prelomljena, prav tako tudi skoraj vsa rebra. Napad se je izvršil z vso brazob-

zornostjo. Precejen kos reber se je odlomil in se zaril v pljuča. Prelomi reber so posledice udarcev ali pa so nastali tako, da so storilci z vso silo hodili po Balaziču.

Brata Bohinec priznavata dejanje v vsem obsegu. Dne 28. decembra sta kuhala v neki viničariji žganje. Ko sta se okrog pol 21. ure vračala mimo Balazičeve hiše, se je Janez spomnil, da mu je tretja obtoženka Plohl Ljudmila ponovno prigovarjala, da bi se izplačalo Balaziča, ki je bogat, oropati. Povedal je to 22letnemu bratu Antonu, ki se je z njegovim predlogom takoj strinjal. Bohinec Janez je z diletom vlomil vrata, nakar sta oba vstopila. Balazič se je zbudil in stopil s samokresom v roki iz sobe. Pozvala sta ga da jima pokaže vse, kar ima. Bohinec Janez mu je iztrgal samokres iz rok in ga z njim večkrat udaril po glavi. Balazič se jima ni upal več upirati in je sam odprl shrambo in klet Ker pa razbojnika nista našla denarja, ga je Janez tolkel s samokresom po glavi, oba pa sta ga metala ob tla in ga suvala v prsa in glavo, kamor je padel. Ko je Janez iskal denar, ga je Anton strčil in ga brcal ter po njem hodil. Nato pa sta pustila starčka, ki sta ga spravila na posteljo, v zadnjih zdihljajih ter odšla. Po groznem zločinu sta šla k svakinji Bohinec Tereziji, kateri sta vse priznala. Grozila sta ji, da jo ustrelita če bi ju izdala. Tako je zapretil Janez tudi svoji ženi, češ, da bo zaklal vsakega, ki bi ga izdal, pa naj bi bila to tudi oče ali mati.

Glede soobtoženke Plohlve Bohinec Janez izrečno trdi, da ga je nagovarjala k dejanju. Dejala je, da bi tudi ona preobčena v moško obleko pri tem sodelovala. Obtoženka vse zakrknjeno taji, dasi je med preiskavo deloma priznala.

Vsi trije obtoženci so prišli v razpravo dvorano pred veliki senat z nasmeški okrog ust, brez najmanjšega kesa in so kazali celo nekaj predzren ponašanja. Na prvi mah se jim vidi, da so rojeni zločinci. Tragično pri vsem je njihova mladost, saj je Janez šele 29 let star, Anton pa je baš postal polnoleten. Ljudmila pa je 30 let. Morilca sta priznala zločin in govorila s cinčno predrznostjo.

Po govorih državnega tožilca in branilcev, se je veliki senat pod predsedstvom g. dr. Tombaka umaknil k posvetoivanju. Po nestrpnem pričakovanju poslušalcev je bila razglašena sodba: Bohinec Janez na 20 let robije in trajno izgubo častnih pravic, Bohinec Anton na 15 let robije in trajno izgubo častnih pravic. Ker pa se sodišče o krivdi Plohlve ni moglo prepričati, je bila ta oproščena.

Državni tožilec je glede kazni prvih dveh prijavil priziv, glede Plohlve Ljudmile pa revizijo.

Živilski trg

Ljubljana, 7. aprila.

Popravniki post je minil in gospodinje so se zopet začele vračati na trg. Toda danes je bil križ z romanjem na trg zaradi vremena. Gospodinje navadno ne zaupa nikomur drugemu, da bi jih zastopal na trgu, a slabega vremena se boje, že zaradi tega, ker ne morejo proučiti celotne situacije na trgu. Blatne, premočene in težko obložene z dvojnimi porcijami so se danes gospodinje vračale s trga kot mučnice. Ob semenišču je bilo zopet blata do gležnjev, kar je že lepa tradicija in gospodinje so vsele, da hodijo po mehku, da si ne pretresejo hrbtnice.

Trg je bil zaradi slabega vremena slabše založen, vendar je bilo vsega dovolj. Izbrala je bila celo med jabolk, ki so se pa obično podražila, saj prodajalci celo obrežejo po 5 Din kg, nekoliko bolj ohranjena jabolka pa po 8 do 10 Din kg. Na zelenjadnem trgu je bilo danes nekoliko manj berivke, ker je precej uničila med tednom slana. Ljudje niso več računali z mrazom, zato jih je marsikje slana presenčila. Zlasti so bile prizadete mnoge Trnovčanke, ki jim je prodajanje zelenjave edini dohodek. Največ je napradaj motovila, ki se gospodinjam ne zdi dovolj poceni za tako pozen čas. Merica namreč stane še vedno 1.50 Din, toda prodajalke dajejo dobro mero. Izmed pridelkov lanskega leta je še največ kolebar, malo je pa zeljnatih glav, ki so slabo ohranjene. Tudi pese je še nekaj. Novost so domači spargli, ki so pa še zelo kiliavi na pogled. Sopke prodajajo po dinarju. Uvožena cvetja je lepa, toda tudi dovolj draga po 6 do 8 Din kg.

Značilno je, da so se jajca nekoliko podražila, čeprav je minila sezona prirobo. Danes jih nisi mogel kupiti več nikjer za 10 Din nad 20 komadov kot ob praznikih. V splošnem so jih prodajali po 50 par komad, najlepša pa po 1.25 Din par. Morda se je cena dvignila, ker je bil trg slabše založen z jajci.

Nekateri mesarji so se danes založili z mesom drobnice, da so lahko ustregli pravoslavim, ki praznujejo zdaj veliko noč. Kozliček je po 20 Din kg, jagnjetina po 14 do 16 Din. — Kmetje danes niso pripeljali mnogo semenskega krompirja, zlasti ne iz oddaljenih krajev.

Društvo Narodni dom

Ljubljana, 7. aprila.

Pred 52. leti so ustanovili rodoljubno društvo Narodni dom, tedaj ko je imelo rodoljubje precej drugačen prizvok, kakršnega ima danes. V pol stoletja starih pravilnih ki se niso vse čase nič spremenila, štamo, da je namen društva: Društvo Narodni dom ima namen sezidati in vzdrževati Narodni dom v Ljubljani ali nakupiti že obstoječo primerno poslopje v Ljubljani za Narodni dom. — S tem hoče društvo vsem narodnim društvom ljubljanskim, ki se z umetnostjo, znanstvom pečajo, ali k družbinski zabavi služijo, stalno in lepo domačijo napraviti in na tak način narodno omiko in zabavo pospešiti.

Snoči je imelo društvo redni občni zbor v Narodnem domu. Udeležba ni bila baš številna, vendar je bil zbor sklepčen, ker so imeli prisotni dovolj pooblastil. Vsak delež, ki je znašal nekaj 100 goldinarjev, šteje za en glas in vsak deležnik sme imeti največ 10 glasov.

Predsednik društva je senator dr. V. Ravnihar, ki se pa ni mogel udeležiti zbora. Zato je predsedoval podpredsednik V. Zorman. Poročal je, da šteje društvo 185 deležnikov, a na običnem zboru jih je zastopanih 75, torej nad tretjino in je zbor sklepčen. Zadnji občni zbor je bil l. 1932. Medtem sta umrla dva deležnika, dr. V. Gregorič in Ciril Dolenc; zborovalci so počastili njun spomin. Društvo nima aktivnih dolžnosti ter je prav za prav le upravnik Narodnega doma, ker imata poslopje in najemu Narodna galerija in Ljubljanski Sokol. Društvo je sklenilo z Narodno galerijo pogodbo tudi za vzdrževanje poslopja ter je njegova glavna »krb upravljanje posesti. Prostori NG so oproščeni davka, društvo pa še mora plačevati dopolnilno prenosno tako in še mnoge druge davkatve ter med drugim davek za areno. Prizadeva si, da bi dosegel oprostitev davčnih obveznosti.

Tajništvo poročilo je podal dr. Regali. Prečital je tudi zapisnik zadnjega občnega zbora. Seje so bile skliceane samo 3, a ena ni bila sklepčna. — O imovinskem stanju je poročal direktor dr. Pretnar. Društvo je imelo mnogo več izdatkov kot dohodkov, ker so davkatve številne in visoke, najemnina pa je nizka. Prejemki znašajo 5338 Din izdatki pa 12.049 Din. Ob blagajniškem poročilu so debatirali o dajatvah, ki so res težko breme društvu.

Volitve so bile kmalu opravljene. Izvoljeni so: predsednik senator dr. V. Ravnihar, podpredsednik Iv. Zorman, tajnik dr. Regali, blagajnik dr. Pretnar, odborniki: dr. I. Cankar, dr. A. Lajovic, M. Stern, I. Zeleznikar, dr. Stelč, dr. Kersnik, dr. Azman, dr. Kidrič in kot zastopnik Slov. Matice dr. Lončar; nadzorstvo: dr. D. Marušič, Lilek, Šarabon, senator dr. Fr. Novak in Iv. Jelacin.

Pri slučajnostih so se bavili o imovinskih odnosih društva z Narodno galerijo. Za NG je bilo investirano od l. 1928 497.547 Din. — Občnemu zboru je sledila takoj seja na kateri so reševali interne društvene zadeve.

OUZD v marcu

Ljubljana, 7. aprila.

OUZD objavlja statistične podatke o zavarovanju delavcev v marcu. Povprečno je bilo 77.106 zavarovancev (3312 več kakor lani v marcu). Od teh 44.261 moških in 29.845 žensk. Bolnih je bilo povprečno 2026 (plus 396). Povprečna dnevna zavarovana meza je znašala 22.64 (—0.40) celokupna dnevna zavarovana meza pa 1.677.960 Din (plus 46.853.60). Konjunktura zaposlenosti delavstva se je v marcu precej zboljšala, kar velja zlasti za delavce. Sezijska zaposlenost se je tudi precej zboljšala od februarja do marca se je število članstva OUZD pomnožilo od 7.0822 na 74.106 torej za tri tisoč 248. Prirast sezijske zaposlitve v istem mesecu lanskega leta je znašal samo 2193 zavarovancev.

Nasprotno je pa povprečna zavarovana dnevna meza, ki odgovarja približno fiktivnemu dnevnemu zaslužku povprečnega delavca v marcu nekoliko popustila, in je tudi v sezijskem pogledu nazadovala od 22.69 v februarju na 22.64 v marcu. V istem času lanskega leta je pa nazadovala od 23.02 na 23.04. Zdravstvene razmere delavstva so bile v marcu normalne.

Carica Katarina

Ljubljana, 7. aprila.

Kdor pozna sloves Elizabete Bergner, bo gotovo priznal, da edino ta velika umetnica lahko poda pravo carico Katarino. Z vsem njenim dostojanstvom in duhovitostjo, ki jo tako slavi zgodovina na tej veliki vladarici.

Katarina je prišla kot mala nemška princesa v Rusijo, da po želji carice Elizabete postane žena vladarja in abnormnega velikega kneza in prestolonaslednika Petra. A Peter se ne mara ženiti, zlasti pa ne mara, da bi mu drugi izbirali ženo. Katarina bi se rada vrnila v domovino in se po naključju sreča s Petrom, ki ga niti ne pozna. Simpatičen ji je in tudi njemu je živahna princesa všeč, da sta oba zadovoljna s poroko. Vendar pa hoče Peter pokazati svojo neodvisnost od žene in že prvo noč gre k svoji dosedanjji ljubici. Katarina bi se mu zato rada osvetila in mu pripoveduje o svojih neseštih ljubkih in res postane Peter nadvse ljubosumen. Končno spoznata oba, da se v resnici ljubita ter postaneta vsaj kot liktorilski srečen zakonski par. Po smrti carice Elizabete se Peter mašuje nad njeno ljubico tako kruto, da hočejo zločinci Petra s prestola in postaviti za carico Katarino. Vodja zarotnikov je Orlov, ki je strastno zaljubljen v Katarino. Dolgo se Katarina ustavlja nasvetom zarotnikov, vendar pa končno dovolj, da njenega moža zapro; pri tem Peter izgubi življenje. Katarina šele sedaj spozna, kako silno je ljubila Petra in vse svoje moči žrtvuje za srečo ruskega naroda ter postane največja ruska carica, ki resnično po zaslugi nosi naslov »Velikae«.

Film je največji in največkratnejši, kar jih je v zadnjih desetih letih producirala evropska filmska industrija, zato bo pa s svojo sijajno opremo in najboljšimi igralci gotovo očaral tudi Ljubljano.

ZVOČNI KINO SOKOL SISKI

Telefon 33-87

HLADNA DEVICA

Komedija z Lucie English in

Art. Wespermanom

V soboto ob pol 7, in pol 9.,

nedeljo ob 3., 5., 7. in 9.,

ponedeljek ob pol 7, in pol 9. ur.

Dopolnilni nov zvočni tednik.

Pride! »PREDOR« Pride!

Navodila

glede prijav k izpitom za zidarske, tesarske, kamnoseške in vodnjakarske mojstre

Ljubljana, 7. aprila.

Prijave za pripravitelje k izpitu morajo prileti pisмено vložiti do 16. aprila 1934 pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, Beethovnova ulica 10, ki bo z rešitvijo obnem tudi odredila, kje in kdaj bo kandidat delal izpit. Prijavo je treba kolkovati s 5 Din ter priložiti za rešitev prošnje kolek za 20 Din, za izpričevalo pa kolek za 20 Din in kolek za 10 Din. Izpitno takso v znesku 450 Din je poslati po pošti.

V prijavi se mora navesti točen naslov, iz katere stroke namerava kandidat delati izpit, kje je delal oziroma bival zadnjih 6 mesecev, ali je izpit že in sicer kdaj in kje opravljal ali ponavljal. Vloži je treba priložiti:

1. kratek, svojerodno na posebnem listu napisan popis strokovne zaposlitve do izpita (učna, pomočniška doba, seštetje je vso dobo zaposlitve kot pomočnik);
2. krstni (rojstni) list;
3. dokazila, da je: a) ali v svojem obrtu praktično delal najmanj štiri leta, potem, ko je uspešno dovršil erredno tehnično ali nje enako drugo šolo, b) ali v svoji stroki ali kot gradbeno-tehnični risar v poslovalnicah graditeljev, inženjerjev ali arhitektov delal najmanj 5 let praktično, potem ko je z uspehom opravil predpisani zaključni izpit iz svoje stroke na šoli za gradbene poslovodji (polirje), priprojeni srednji tehnični šoli ali na drugi državni strokovni šoli s enako učno osnovo, c) ali se učil svojega obrta najmanj tri leta in praktično delal v svoji stroki najmanj 6 let (delavska knjižnica) ter pri posebnem izpitu dokazal občo izobrazbo in znanje.

Kandidati, ki se prijavijo za opravljanje izpita, a nimajo listin, navedenih pod 3., smejo dokazati čas o svoji zaposlitvi s kakršnimkoli drugim verodostojnim dokazilom.

4. Sprizčevala o posebnem obisku strokovnih učnih zavodov. 5. Potrdilo, da je plačal pri zbornici zgoraj označeno izpitno takso (potrdilo zbornice blagajne oziroma poštne odrezek, če je bila taksa poslana po pošti).

Pisemen izpit (klavzurna naloga) se bo pričel dne 1. maja 1934 ter bo trajal pet dni. Pri izdelovanju naloge sme uporabljati kandidat vse knjiice, ki vsebujejo samo formule, dalje gradbeni zakon in osnutek gradbenega pravilnika. Ustni izpit se bo vršil po opravljenem pisnem izpitu.

Navodila glede prijav k izpitu o obči izobrazbi in znanju, ki so potrebni za pristupitev k izpitu, za zidarske, kamnoseške in vodnjakarske mojstre. Prijave za pristupitev k izpitu morajo prileti pisмено vložiti do 20. aprila 1934 pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, Beethovnova ulica 10, ki bo z rešitvijo obnem tudi odredila, kje in kdaj bo kandidat delal izpit. Prijave je treba kolkovati

Domač izdelek je pralni prašek „PERION“

Poizkusite z njim oprati vaše perilo in za dovolj boste. Perilo bo snežno belo in ni bo izgubilo na svoji trpežnosti. — Vedno ti povsod samo: »PERION«.

s 5 Din ter priložiti za rešitev prošnje kolek za 20 Din, za sprizčevalo pa kolek za 20 Din in kolek za 10 Din. Izpitno takso v znesku 300 Din je poslati po pošti. V prijavi je navesti točen naslov, iz katere stroke namerava kandidat delati izpit, kje je delal oziroma bival zadnjih 6 mesecev ter k priložiti: 1. kratek, svojerodno na posebnem listu napisan opis strokovne zaposlitve do izpita (učna, pomočniška doba); 2. krstni (rojstni) list; 3. da se je učil svojega obrta najmanj tri leta in praktično delal v svoji stroki vsaj že štiri leta (delavska knjižica); 4. potrdilo, da je plačal pri Zbornici zgoraj označeno izpitno takso (potrdilo zbornice blagajne oziroma poštne odrezek, če je bila taksa poslana po pošti). Ti listi se bodo vršili 11. in 12. maja 1934.

Radio kotiček

Ljubljana, 7. aprila.

Jutri ob 10. se prične v radiu predavanje direktorja Higijenskega zavoda v Ljubljani g. dr. Karla Petriča o sanaciji podneblja. Po vojni posvetajo vse države dolžno pozornost zdravstveni prosveti ljudstva, ker so prišli zdravniki do spoznanja, da izvirajo mnoge bolezni iz neupoštevanja ljudstva in da je lažje pa tidi omejiti bolezni preprečiti, kakor pa lečiti. S preprečenjem bolezni varujemo slovaško zdravje, ohranimo delovno moč, prihranimo nepotrebne izdatke za lečenje in znižamo umrljivost ljudi v naših delovnih dobi.

V naši državi so prevzeli organizacijo zdravstvene prosvete higijenski zavodi. V začetku so šli med ljudstvo a pisano besedo v brošurah in letakih, z govorjenjo besede pa v poljudnih predavanjih a filmi in slikami ter s stalnimi in potujočimi higijenskimi razstavami. Radio je pa odprl novo polja tudi znanstveni prosveti. Pri je moglo poslušati taka predavanje le nekaj sto ljudi, zdaj jih pa poslušajo tisoči in tisoči. Higijenski zavod je takoj spoznal pomen radio in se je takoj obrnil na našo radioposlušalstvo a prošnjo, naj bi središča v svoji program stalno zdravstveno uro. In tako smo imeli v radiu že nad 100 predavanj, ki so obravnavala zdravstveno prosveto med našim ljudstvom. Sadržaji tega dela seveda ne bodo izostali.

Iz Laškega

Promet o praznikih je mihasti april precej oviral. Kljub temu pa smo opazili v mestu osobito v ponedeljek precej tujih posetnikov. V nedeljo so laboriji na grajskih razvalinah celjski skavti. Mestna godba pa je napravila izlet v St. Lenart in Jurklošar, kjer je sodelovala pri velikonočni procesiji. Pobožni verniki so pohiteji v ponedeljek v Marija Lurd pri Smarjeti, členi zelene bratovščine pa v šume na Malič. Turje je v Zilavce poslušal kralja godne perjadi: divjega petelina, dočim so ostali filistri doma pri pinah in šunkah.

Uradne ure pri sreskem načelstvu so določene od 1. aprila dalje dnevno od 8. do 12. ur od 15. do 18. ure; v sobotah pa od 7.30 do 13.30. V praznikih in nedeljah se vrši samo dežurna služba. Stranke se sprejemajo redno ob torkih in petkih od 8. do 12. ure.

Godbeni odsek priredi danes zvečer v prostorih sokolskega doma vokalno-instrumentalni koncert z obsežnim sporedom, ki obeta po svoji sestavi res umetniški užitek. Oddolžitve se mladim godbenikom in pevcem za njihovo vnamo in trud a polnoštevilo udeležbo!

Pri rudniku T. p. d. Hudajama imajo delavci še vedno velikonočne počitnice. P je počival obrat, ker so se pozajamja za živane dobave zakašnila.

cest. 18.30 Zabavno predavanje (g. Dane
19.00 Ljudski nauk o dobrem in zlu (d.
Veber). 19.30 Zunanji politični pregled (d.
Jug). 20.00 Prenos akademije z Uniona
proslavo Don Bosca. 22.00 Čas. poročil
lahka glasba.

Burno življenje Aleksandra Staviskega

Uradnik, ki ni bil sprejet v službo, pa je vendar osem mesecev „delal“ v uradu

Advokatu Petru Guiboud-Ribaudu je šele 30 let, toda njegova pravniška praksa je že zelo bogata na dogodkih. Nedavno je nenadoma dobil vnetje slepice in sicer v dneh, ko bi moral kot priča pred sodiščem izpovedati o svojih posredovalniških stikih v aferi zloglasne Aeropostale. Na njegovo ime smo nalepili kot na pipalko Staviskega v umazanih belgijskih, holandskih in nemških kupčijah. Začel je pa drugače, namreč kot komunist. Bil je pa med onimi komunisti, ki znajo ponuditi svoje usluge na pravem mestu in

si pravočasno zasigurati bogato nagrado.

Njegovo propagandistično delovanje v službi sovjetske vlade mu je prineslo proces s publicistom Henry Beraudom, ko je bil Guiboud-Ribaud najprej obsojen na 20.000 frankov odškodnine, potem, pri vzklicu, pa na priznalno odškodnino enega franka za moralno škodo, povzročeno Beraudu.

Leta 1929 se je seznanil s sleparskim nemškim bankirjem Julijem Barmatom, enim izmed treh bratov Barmatov, čijih ogromne spekulacije v času padca nemške marke in sleparske zveze z oficijelnim berlinskim svetom so še dobro v spominu. Komunist Guiboud-Ribaud je postal Barmatov zastopnik v Parizu in na vse načine si je prizadeval priboriti mu v Franciji domovinsko pravico. Kot znanemu zagovorniku moskovskih interesov se mu pa to ni posrečilo. V tem času se je pa s Hayottovo pomočjo seznanil s Staviskim in takoj se spoznal.

da bo pametneje presedlati v to smer.

Stavsky mu je preskrbel mesto pravne zastopnika Compagnie Fonciere in Guiboud-Ribaud je lahko uveljavil svojo zgovornost in podjetnost v najrazličnejših kombinacijah, ki jih je razvijal Stavsky odtod v Belgiji in na Luxemburškem in v katere je Guiboud-Ribaud zapletal tudi zveze z banko bratov Barmatov. Vemo, da so se te inozemske spekulacije razbile ob pozornosti bruselske policije. Na drugi strani je pa moral Stavsky poveriti reprezentativno pariško zastopstvo Compagnie Fonciere svojemu vplivnejšemu zavezniku Bonnau. Guiboud-Ribaud je torej prišel kot zaupnik Staviskega v »Volonte«, kjer je

gospodaril z nagradami in honorarji ter vneto navezoval politične stike. Te je imel seveda že prej, ko je bil pomočnik Staviskega pri pogajanjih s poslancom Diagonom. Šlo je za to, da bi mogla SIMA dobavljati v kolonije svoje hladilne aparate.

V »Volonte« se je pa mogel mladi častihlepež uveljaviti še drugače, toda v splošnem je imel smolo. Poslanec Bonnaure, čigar pohlep po moči in vplivu je rasel z vsakim uspehom, je hotel sam obvladati ta položaj in tako je izrinil Ribauda iz vseh ugodnosti generalnega tajništva, kakor ga je bil poprej pripravil ob zastopstvo Compagnie Fonciere. Toda v tem ni bilo nič neprijetnega, mladi odvetnik je ostal še nadalje pri »Volonte«, samo da ni več razpolagal z denarjem. Toda tolpa je imela z njim še druge načrte. Potrebnovala je

novo operacijsko bazo v finančnem ministertvu.

Ko je torej postal v februarju 1933 Bonnet finančni minister, sta šla Dubarry in Bonnaure takoj na delo, da bi spravila Ribauda v finančno ministertvo kot uradnika. Nekoč je bil izdal knjigo o narodnem gospodarstvu in finančni zadevah, bil je torej večak in strokovnjak. Minister se je branil, češ, da so vsa mesta zasedena, ko se je pa intervencijam pridružil še desničarski Camille Aymard iz »Liberté«, je Bonnet privolil, da je bil Guiboud-Ribaud sprejet kot uradnik za posebne naloge.

7. februarja 1933 je minister podpisal akt in naslednjega dne bi moralo biti imenovanje objavljeno v uradnem listu. Ko je pa minister stopil iz kabineta, je dobil v roke večernike, v katerih je bilo že objavljeno, da je »finančni minister Bonnet poveril znanemu izurjenemu advokatu in pisatelju Guiboud-Ribaudu posebno misijo«. Te gibčnosti v osebni reklamni je bil Georges Bonnet že sit. Vrnil se je v ministertvo in odredil, naj se imenovanje tega gospoda v uradnem listu potlači, poklical je šefa personalnega odseka in mu izjavil,

da preklicuje sprejem Guiboud-Ribauda.

In s tem je bil storjen začetek ene najgrotesknejših komedij v francoski administraciji, ki jo je odkrila afera Staviskega. Minister ne odobri pripravljenega sprejema novega uradnika, toda uradnik pride in uraduje. Dejstvo je, da je podjetni Guiboud-Ribaud takoj po ministertvu objubil prišel v urad, kamor je bil dodeljen, dal si je odkazati sobo in začel je delati; napisal je prošnjo,

da bi dobil njegova mati trafiklo.

Njegov neposreden predstojnik v ministertvu je bil gospod Maspétol. Da bo on njegov predstojnik, je vedel mladi odvetnik že prej in zato je že iz »Volonté« prosil Maspétola, naj mu tu pa tam napiše kak članek. Maspétol je pi-

sal, Ribaud pa honoriral. Ni torej čuda, da je sprejel Maspétol svojega novega uradnika zelo prijazno. Ker je vedel, kako se je v tej zadevi interveniralo, je verjel, da je bil sprejet in takoj mu je uredil uradovanje po njegovem okusu. Na drugi strani so pa v prezidiju ministertva menili, da se ni nič zgodilo, dokler niso izdali akta o imenovanju. Šefu personalnega odseka torej niti na misel ni prišlo, da bi kaj naročal Maspétolu. In Guiboud-Ribaud je torej hodil osem mesecev v ministertvo, dvakrat je pomagal Maspétolu urediti neka poročila, drugače pa ni delal nič drugega, nego sledil, kako gredo stvari Staviskega v uradih, informiral je svojega patrona o razpoloženju na poedinih mestih, ga opozarjal na nevarnosti

in delal na njihovi odstranitvi.

Pri tem si je pa seveda z uradno vizitko preskrbel še druge stvari, ne samo trafiklo za svojo mamico. Finančni minister in prezidij ministertva sta bila pa prepričana, da tega moža sploh niso sprejeli v službo.

Ali so bili res prepričani o tem? Ali je ta njihova sedanja trditve odkrita? Tu imamo »opravi« z eno grdo senco: brat ministra Bonnet je bil zagovornik v zadevi Aeropostale in mnogo mu je bilo ležeče na tem, da bi Guiboud-Ribaud ne šel pričati. Ta mož trdi, da ga je minister povabil na prijateljski razgovor in da mu je kot svojemu uradniku namignil, da bi mu bilo prijetno,

če bi pred pričevanjem zbolel.

Bonnet to pripovedovanje odločno zavrača. Dejstvo je pa, da je spretni Guiboud-Ribaud zares »zbolel«. Na čigavi strani je torej večja rafiniranost v dodatni razlagi starih dogodkov?

Vsa ta epizoda za bivšega ministra ni preveč prijetna. Zdi se, da je prišel s svojim prvim nepremišljenim odgovorom v poslanski zbornici, kjer je izjavil, da Guiboud-Ribaud ni bil njegov uradnik, v položaj, v katerem ni hotel priznati pomote. Če bi se bila afera ustavila samo pri teh izjavah, bi bile

nadaljnje neprijetnosti Bonnetu prihranjene.

Toda če se prebudi zaspana demokracija in začne klicati po resnični kontroli, ne more nobena slavnostna ministertva izjava ustaviti njene volje. In tako je prišel tudi Bonnet v škripce.

Naj bo že kakorkoli, dogodki kažejo, kaj je bila opora Staviskih v demokraciji: porast osebnega vpliva, nestvarno odločanje, prijateljske usluge, zatiskanje oči pred malim zlom v nadi, da izgine in da ne nastane iz njega večje zlo. Toda vsa demokracija je zgrajena na zaupanju ljudi v zastopnike in ta temelj mora čuvati kontrola. Demokracija, ki se odreče stalni, strogi kontroli, drvi v pogubo. Korupcija preži namreč povsod in v vseh časih in brez kontrole se razraste kakor plevel.

Lepa vrtnarica

Filmska igralka Billie Seward je preživela velikonočne počitnice na kmetih, kjer se je ukvarjala z vrtnarstvom

Čudeži teleradiestezije

V Švici deluje znani abe Mermet, ki ima poseben talent za gledanje na daljavo. Nedavno so ga klicali na pomoč, da bi pomagal iskati morilca francoskega sodnega svetnika Princea. Te dni se je pa izkazalo, da je Mermet z velikim uspehom ugotovil, kam je odnesel planinski orel pogrešanega otročka. V Mige v Švici je brez sledu izginil šestletni sinček L. Balzoa. Zaman so ga iskali in slavnj policijski peš iz Lausanne se ni ganil iz mesta, odkoder je deček izginil. Kar se je nekdo spomnil na Mermeta. Zupan mu je takoj pisal in mu podrobno opisal, kako je otrok izginil. Po kratkem proučevanju dogodka je Mermet izjavil, da je odnesla otroka velika ptica-roparica v gore. Pozneje je točno določil dolžino krole ptice in kraj, kamor je dečka odnesla. Lahko si pa mislimo njegovo in obupanih staršev razočaranje, ko se je vrnila v gore poslana ekspedicija, ne da bi bilo otroka našla. Pozneje ga sploh

niso mogli več iskati, ker je zapadel ta čas sneg.

Mermetov sloves je s tem mnogo trpel, ker je veljal primer pogrešanega otroka za končni dokaz, da je teleradiostezija varljiva in da Mermet nima sposobnosti gledati na daljavo. Zdaj se pa obrača švicarski tisk k temu primeru in priobčuje pismo, ki v njem oče pogrešanega otroka prosi Mermeta odpuščanja, da ni zaupal v njegov talent. Na kraju, ki ga je Mermet označil, je namreč te dni skopnel sneg in drvarji so našli zemlske ostanke pogrešanega otroka. Ugotovljeno je, da se niso niti otrokovi čevlji, niti obleka dotaknila zemlje, kar priča, da je otroka res ugrabil planinski orel. Otrokovo trupelce je bilo raztrgano in ležalo je na težko dostopnem kraju.

Damska tekma na morju

Slika nam kaže, kako se gospoda v Long-Beachu v Kaliforniji zabavajo.

Zmislil mravelj za čas

W. Grabensberger je dresiral mravlje in termite tako, da jim je dajal jesti samo ob določenem času. Kmalu so se živalice navadile hoditi ob določenem času tja, kjer so dobivale jesti. Včasih so prišle mravlje na gostijo šele čez 24 ur, včasih pa čez 3, 5, 21, 22, 26 ali 27 ur. Nekateri mravlje so se pa dale dresirati tudi tako, da so prišle vedno v enakih časovnih presledkih. Tudi ko je Grabensberger omamiral mravlje po dresiranju s kloroformom za nekaj ur, so prišle po hrano v času, kakor so bile vajene.

Pri mravljah torej določanje časa ni odvisno samo od delovanja živčnega sistema. Ritem se je dal pospešiti, če so dobile mravlje v hrani jodthieroglobulin ali če je bila zvišana toplota v mravljišču. Nasprotno se je pa priučen ritem zadržal, če so dobile eukinin ali če se je toplota v mravljišču znižala. Iz tega sledi, da spoznajo živali dolgotrajno določeno časa po notranjih izpremembah v svojem telesu.

Angleška stanovanjska petletka

Tudi Anglija ima zdaj svojo petletko. Njen namen je napraviti konec zasilnim stanovanjem, ki v njih še vedno stanuje nad poldrugi milijon Angležev. To je ogromno delo, kajti treba bo očistiti Avgijev hlev in stroški bodo znašali 115.000.000 funtov, zato bo pa zaposlenih nad 10.000 delavcev. Podreti bo treba 266.851 starih, že napol razpadlih hiš in barak in zgraditi na njihovem mestu 285.189 novih stanovanjskih poslopij, kjer bo stanovalo 1 milijon 240.182 ljudi.

Že lani v aprilu je napovedala Anglija boj nehigijeničnim stanovanjem, ko je ministertvo narodnega zdravja pozvalo podrejene oblasti, naj pošljejo potrebne načrte za svoja območja. Oblosti so videle, da dela, združena z omiljenjem stanovanjske bede, le počasi napredujejo, kajti dotlej so spravili v boljša stanovanja samo 34.000 siromašnih prebivalcev. Po novem načrtu zgradi nad 300.000 novih stanovanjskih poslopij. Do konca l. 1933 hočejo preskrbeti dostojna stanovanja sedemkrat večjemu številu siromašnih ljudi, kakor v zadnjih 57 letih.

Nova stanovanjska poslopja so udobna, odgovarjajo vsem higijenskim zahtevam in stanovanja v njih so poceni. Akcija ministertva narodnega zdravja gre v prvi vrsti proti starih, napol razpadlim hišam, ki bodo porušene, druge pa popravljene. Malo je pa upanja, da bi se Angliji v petih letih posrečilo odpraviti stanovanjsko bedo, kajti položaj po velikih mestih je v tem pogledu vedno slabši.

Iz Trbovelj

— Sportno predavanje. Danes ob 17. uri prirediteljski odbor Ljubljanskega nogometnega podsaveza v dvorani Delavskega doma javno predavanje o zdravju eortnika. Predaval bo znani specialista za pljučne bolezni g. dr. Prodan.

— Nogometni sporti v nedeljo. Poleg že javljene tekme nastopita »utri dopoldne« ob 10. uri v prijateljski tekmi na igrišču Amaterja SK Primorje iz Ljubljane in domači SK Dobrna. To tekmo, ki obeta biti jako zanimiva, saj je SK Primorje prvak dravske banovine, bo sodil g. Božič. — Popoldne pa se spoprimeta v prvenstveni tekmi SK Amater in SK Retje na igrišču prvega. Tekma se začne ob 15. uri. Sodil bo g. Dolinar. Tudi ta tekma obeta biti zanimiva, kar bosta nastopila prvaki trboveljskega okrožja SK Amater in mladi asilni SK Retje.

Hitler v Leipzigu

V torek 6. marca je položil temeljni kamen za spomenik Richardu Wagnerju

Ljubljana, 7. aprila.

Pride... Pride... Ali res pride?... Ali ga bomo videli, njega, našega vodjo, našega odrešenika?

V čudni, težko razumljivi, nemirni dobi živimo. Malo je bilo pokolenj, ki so živele v tako naglem tempu, kakor naše, redke so bile v zgodovini človeštva dobe, ki so tako bicala živce in silile slehernega človeka v neprestano razmišljanje in iskanje novih vrednot, kakor je naša. Iz povojnega kaosa, ki mu skoraj ni videti konca, iz vrtnice zmedenih pojmov in omajanih temeljev starega družabnega reda, se dvigajo počasi konture nove ureditve človeške družbe, tu otre in zasekane v živo telo naroda, tam zopet opiljene, prilagodene zahtevam postopnega prehoda. Vedno jasneje stopa pred nas misel, da bosta morda morale reševati svet iz spon okostenelosti, konservativizma in zaspanosti močna ideja in močna centralna osebnost.

Rusija je imela Lenina in ima Stalina, Turčija je dobila Kemal pašo, Italija Mussolinija, Nemčija Hitlerja in če hočete Poljska svojega Pilsudskega in Češkoslovaška svojega Masaryka, Japonci so imeli Sadao Arakija, ki mu je pa težka bolezen iztrgala iz rok željo absolutizma, da se je moral umakniti kot vojni minister Hajašiju. In pri vseh teh narodih vidimo, če že ne nič drugega, vsaj železno voljo in silno hotenje otreosti se morečih posledic svetovnega klanja, postaviti vse življenje na nove temelje, reorganizirati ves gospodarski in socialni ustroj ter ubrati nova pota v življenju naroda na znotraj in na zunaj. Tu stopa bolj v ospredje in zahteva tehtnejšo besedo ideja na račun osebnosti, tam zopet se je osebnost dvignila nad idejo in dobila vse znake malika. Težko je vnaprej povedati, kaj bo v končnem rezultatu močnejša gonilna sila, ali ideja ali osebnost. Verjetno je pa, da bo polet močnejši tam, kjer nadvlada ideja osebnosti.

Ves Leipzig je prešinila vest, da položil temeljni kamen za Wagnerjev spomenik sam Adolf Hitler, najpopularnejši mož Nemčije, nemški Mussolinij, nemški Stalin, Kemal paša nemškega naroda. Ljudje kar verjeti niso mogli, da Hitler res pride. Prejšnji dan se je samo govorilo in tisti redki, ki so točno vedeli, da pride, niso smeli praviti tega ljudem. Pastir bi ne bil pastir, če bi se pasel med svojimi ovčami. On samo pase in čreda se mora čutiti poslušno, če stopi k nji in ji pomoli pest soli za voz volne. Čudni so ljudje že kot poedinci, težko, pogosto naravnost nerazumljivi so v množici. Slišajmo se je po kavarah in gostinlah, ugrabilo po trgovinah in velesejskih paviljnih. Nič gotovega ni bilo mogoče zvedeti, a vendar je že ležalo nad mestom ozračje napetega pričakovanja.

Tak bo Wagnerjev spomenik v Leipzigu

Jutro 6. marca. Mesto je razgibano že na vse zgodaj. Po ulicah korakajo oddelki uniformiranih hitlerjevcev, od vseh strani se steka rjava reka in že je iztegnila v nedogled segajoče tipalke, podobna ogromnemu pajku, ki mu mreža reagira na vsak tresljaj. Na mah so bile vse glavne ulice preplavljene z rjavimi uniformami, da so se civilisti kar nekam plašno tiskali za njimi. In že so tam od Avgustusplatzja zavrli klici: »Heil Hitler!« Zatuliše so sirene policijskih avtomobilov, mimo je švigal velik avto, poln policistov, za njim drugi s šefom policije spredaj, potem pa on v odprtem avtomobilu sredi svojih najozižih sodrudičkov, on, ki ga je dvignila usoda na pedestal polboga. Dobrodušno se smehljaja, nekaj čudovito prikupljivega, božajočega in osvajačajočega je v potezah obraza tega vedno gologlavega, v uspeh svojega pokreta nepokolebljivo verujočega moža. Tri izrazite centralne osebnosti imamo v Evropi, Stalina, Mussolinija in Hitlerja. Če bi jih postavili skupaj, bi težko rekli, kdo je popularnejši in kdo lahko potegne za seboj več milijonov ljudi, pripravljenih skočiti zanj v ogenj ali v vodo.

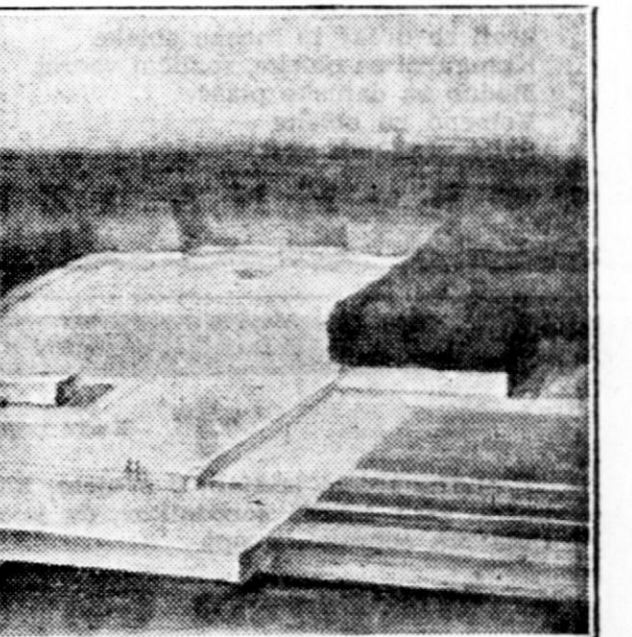
Hitlerja je treba videti, da razumesh, kako more prešiniti množice ob pogledu nanj tako močna iskra navdušenja. In ne samo mladina, ne samo tisti, ki jim je v prvi vrsti namenjen njegov nauk, temveč tudi starejši ljudje so se udali psihozi in med tisoč najšle redko koga, ki ne izproži roke spontano z resničnim notranjim ognjem in hitlerjevski pozdrav. »Heil Hitler!« je postal nemški narodni pozdrav. Če sediš v gostilni ali kavarni, pa vstopi nov gost, te pozdravi s tem pozdravom in enako mu moraš odgovoriti. »Heil!« pa počasi sam po sebi odpada in tako kličejo danes milijoni Nemcev samo ime Hitler, ki jim je postalo najsvetjše besedilo. Stari Hindenburg, ki itak nikoli ni bil prirasel Nemcem k srcu, se je tako daleč umaknil v ozadje, da ga skoraj ni več videti. In če bi ne bil Hitler tako spreten taktik, bi ga lahko brez vsakih posledic poslal v zaslužni pokoj v Doorn.

Ne da se popisati vrvenje množic po leipziških ulicah, ko se je vozil po njih jutraj in dopoldne Hitler. In samo z veloletkom bi lahko primerjali tisoče in tisoče ljudi, ki so se vsuli od vseh strani že v ljudski, ki so široko Frankfurterstrasse in po nji na prostrane livade, kjer se bo dvigal mogoten spomenik Richarda Wagnerja. Z veliko svečanostjo je bilo združeno polaganje temeljnega kamna za spomenik, s svečanostjo, kakršnih je videla celo Hitlerjeva Nemčija še malo. In če je prišel kdaj osebni kult do veljave, je

prišel tu. Val nešteti vetjaki so se razbili v sence in daleč v ozadje jih je odpihal mogočen piš, ki je zaplesal po zraku pred Hitlerjem. Šele ko si videl to v nestrpnem pričakovanju trepetajočo množico, ko si čutil, kako utripa njeno srce v eni sami želji videti Hitlerjevo obličje, si prav spoznal, kako potreben je čredi pastir. Ali res ne bo človeštvo nikdar prišlo preko ponižujočega panem et circenses? Parade, muzika in zopet parade, iz vekov v vekove se vleče ta večna enaka pesem in njen napev je danes isti, kakor je bil pred tisočletji.

Akt polaganja temeljnega kamna za Wagnerjev spomenik je bil združen z svečnim kultom Hitlerja samega. Njegov lik je skoraj potiskal nazaj lik velikega Wagnerja in če bi bil vstal mojster iz groba ter stopil k Hitlerju, bi v očeh množice najbrž ne bil zasledil njega, ki mu je s tremi udarci kladiva pripravil najveličastnejši spomenik. Na zeleni livadi bo stal. Osem metrov v kvadratu in štiri metre v višino se bo dvigal marmor, ki mu bo krpjarjevo dielo vdihnilo življenje. Ogromna žara iz enakega marmorja na nasprotni strani livade bo dajala monumentalnemu spomeniku daritveno obeležje. Ta bodo

pokrivala kamnite plošče, a zdaj še zelena pobočja se izpremenje v arhitektonsko lepoko, da se mu bo krčilo srce in da mu bo drhtela roka, ko bo izročal mlademu možu v preprosti rjavi uniformi kladivo, da udari z njim trikrat po kamnu in počasti Wagnerjev spomin z besedami, ki jih je v nemem spoštovanju poslušal ves nemški narod. In morda bi ne bil verjel svojim očem, če bi se bil pogledal v zrcalo, ko je stopil v starodavni mestni hiši pred gospoda državnega kancelarja ter mu izročil v imenu Leipziga listino častnega meščana, tretjega v temnem krogu tako visoko odlikovanih, kajti pred njim sta bila deležna te časti samo državni prezident Hindenburg in graditelj spomenika bitke narodov tajni svetnik Thieme.

Malenkosti postanejo velike, če se drže velikih mož. Pozno ponoči, po slavnostni predstavi v novem gledališču, so se enkrat zadoneli po mestu »Heil Hitler!« klici, še enkrat je Führer pomahal v ekstazi navdušenja in osvajačajočega je v potezah obraza tega vedno gologlavega, v uspeh svojega pokreta nepokolebljivo verujočega moža. Tri izrazite centralne osebnosti imamo v Evropi, Stalina, Mussolinija in Hitlerja. Če bi jih postavili skupaj, bi težko rekli, kdo je popularnejši in kdo lahko potegne za seboj več milijonov ljudi, pripravljenih skočiti zanj v ogenj ali v vodo.

Hitlerja je treba videti, da razumesh, kako more prešiniti množice ob pogledu nanj tako močna iskra navdušenja. In ne samo mladina, ne samo tisti, ki jim je v prvi vrsti namenjen njegov nauk, temveč tudi starejši ljudje so se udali psihozi in med tisoč najšle redko koga, ki ne izproži roke spontano z resničnim notranjim ognjem in hitlerjevski pozdrav. »Heil Hitler!« je postal nemški narodni pozdrav. Če sediš v gostilni ali kavarni, pa vstopi nov gost, te pozdravi s tem pozdravom in enako mu moraš odgovoriti. »Heil!« pa počasi sam po sebi odpada in tako kličejo danes milijoni Nemcev samo ime Hitler, ki jim je postalo najsvetjše besedilo. Stari Hindenburg, ki itak nikoli ni bil prirasel Nemcem k srcu, se je tako daleč umaknil v ozadje, da ga skoraj ni več videti. In če bi ne bil Hitler tako spreten taktik, bi ga lahko brez vsakih posledic poslal v zaslužni pokoj v Doorn.

Po vsem tem, kar sem videl in doživljal med kratkim bivanjem v Leipzigu, me je zanimalo zlasti eno vprašanje. Blizu šest milijonov glasov je dobila nemška komunistična stranka pri volitvah nekaj mesecev predno je stopil na krmilo države Hitler. Kje so zdaj ti komunisti? Koncentracijskih taborišč je premalo in pretesno so, da bi mogla objeti 6.000.000 ljudi. In ko sem vprašal tega in onega, kam so izginiti ti milijoni Telmannovih prištevah, so mi vsi odgovorili, da so preselili k Hitlerju. In nad tem poraznim dejstvom se mora človek zamisliti, lahko bi pa nad njim tudi zdvoji in vrge puško v koruzo, če se je kdaj boril za lepšo bodočnost bitja, ki mu pravimo človek.

Jože Zupančič

Ponson du Terrail

Zdravnikova tajna

Roman

— Ne poznate me, bratranec. Rojen sem za policista. Zločin voham, kakor pes. Pripetilo se je, da sem videl človeka samo za hip, pa sem takoj pomislil: Evo zločinca! — in nisem se zmotil.

Ali naj navedem primer? Pred šestimi leti sem prišel v Glasgovo v krčmo, kjer je bilo zbranih mnogo malih ljudi, policajev, meščanov in vojakov. Ponoči je bil umorjen krčmar. Njegova žena in sinova so bili obupani, žena je kričala, sinovi so tiho plakali.

Vstopim, stopim naravnost k nemu izmed njih in zakličem:

— Tu je morilec!... Tu je morilec lastnega očeta!

Mož krične, obide ga groza, začne se tresti, potem pa pade na kolena in prizna.

Sir John je prestrašeno poslušal. K sreči ga je rešil prihod tretje osebe iz mučnega položaja.

Bil je upravitelj, ki je prišel povedat Angležema, da bodo sodnik, notar

in sodni zapisnikar vsak čas tu.

— No, pripravljena sva poslušati ga, — je dejal John Happer. — Grem, da se oblečem.

Uboji mornariški kadet, ves razburjen in zbehan po tem, kar je bil slišal, je hitel, da bi čim prej prišel iz bližine svojega bratranca sira Williamsa.

Le ta se je obrnil na upravitelja z vprašanjem:

— Povejte mi, kdo je to črnooko dekle, ki stanuje tamle v hišici?

— To je Jeanne Caravalova, hči grajskega smolarja.

— Dalje? — je dejal sir Williams.

— Zdi se, da je bila ljubica lorda Helmutha.

— Kaj poveste!

— Saj se je pa tudi naplakala, ubožica! Samo da bi ji lord kaj zapustil.

— Hvala, — je dejal sir Williams.

Disbury in odsovil upravitelja, ki je odhajal v prepričanju, da se gospodu ni zameril s tem, da je želel Jeanni, da bi dobila del dedščine.

Sir Williams je ostal v parku in začel je razmišljati. Naenkrat se je pa zdrnil, kajti iz gošče je stopila ženska postava.

Bila je Srnca.

Sir Williams je bil presenečen pri

pogledu na to čudno dekle. Vstal je, toda dekle je položilo prst na usta in se vedlo tako čudno, da je sir Williams kar strmel.

Srnca se je previdno ozrla na vse strani, potem je pa dejala:

— Sem Jeannina dekla, gospod.

— Oho!

— In sem kakor vi prepričana, da je plačala Maubertu, da je umoril lorda Helmutha.

Tisti hip je Srnca odložila masko bežavosti, ki je tako dolgo temeljito varala Caravala in njegovo hčerko.

Njene velike oči so se razumno zasvetile in sir Williams je takoj začutil simpatijo do nje.

— Ona bo vse podedovala, — je nadaljevala Srnca.

— Kaj poveste!

— Vse. Niti vi, niti drugi gospod ne dobite ničesar.

— Bežite no, — se je začudil sir Williams.

— Ker je pa bil zločin storjen na njeno pobudo, bo oporoka razveljavljena in vse pripade vama. Da se bo pa to zgodilo, me morate ubogati.

— Kaj misliš s tem?

— Jeanno hočem ujeti v past.

— Kako pa misliš storiti to?

— To je moja skrivnost.

Sir Williams jo je začudeno pogledal. Dekle je pa nadaljevalo:

— Maubert je ustrelil lorda s puško, ki je niso našli.

— To je res, to se je ugotovilo pri obravnavi, — je pritrdil sir Williams.

— No in jaz vem, komu je puška pripadala.

— Komu?

— Jeanninu očetu. In vem tudi, kje je.

— Ti veš to? Kdo pa si, da veš toliko zanimivega? — je vprašal sir Williams radovedno.

— Sem fant, ki je ustrelil psa lorda Helmutha.

— To mi je že znano. — Ti torej nisi možki?

— Nasprotno, toda bila sem preoblečena v možkega.

Ker se je bil sir Williams dobro seznanil z obravnavo proti Maubertu, mu Srnca ni bila neznana.

— Če hočete, gospod, — je pripomnilo dekle, — da pride Jeanne v roke pravice in da bo svoj zločin priznala, morate storiti, kar vam naročim.

— Dobro, — je odgovoril sir Williams, — govori, poslušam te.

XX.

Kaj se je odigralo med sirom Wil-

liamsom Disburyjem in Srnco? Tega nihče ni zvedel.

Anglež je odšel v pripravljeno mu sobo, kjer se je preoblekel in obril. Ta čas, ko se je pri oknu bril, je lahko slišal pogovor med komornikom pokojnega lorda Helmutha in tremi ali štirimi drugimi služabniki, sedečimi na dvorišču.

— Jaz slutim, da ona dva tam gori ne bosta podedovala.

— Kdo pa bo? Pa vendar ne mi?

— se je zasmejal drugi služabnik.

— Vsi dobimo nekaj, bodisi rente ali pa gotovino.

— Kdo pa bo podedoval po tvojem mnenju?

Komornik je napravil skrivnostni obraz.

— Saj veste, — je odgovoril tiho, — da lord ni nameraval umreti. Oporoke napišejo samo stari ljudje.

— To je res.

— Če jo je napisal lord, je bil k temu gotovo prisiljen.

— Kdo naj bi ga bil pa prisilil?

— Tebi se pa res ne posveti zlepa v glavi.

— Govori vendar!

Komornik je pomežiknil.

— Ali naj vam povem vse? — je vprašal.

Restavracija „NAPREDAK“
v Sarajevu

se odda v najem z vsem inventarjem

od 1. junija dalje. — Ponudbe naj se pošljejo Središnji upravi Napretka, Sarajevo, Aleksandrova cesta 51 — najkasneje do 10. aprila. 1469

RES JE!

Največjo izbiro blaga za obleke, plašče itd. ter manufakture sploh, zanesljivo dobre kakovosti in

NAJCENEJE

Vam priporočam specialna trgovina

NOVAK — LJUBLJANA

KONGRESNI TRG 15 (pri nunski cerkvi)

Naše reklamne cene:

Štoli za deške in moške obleke	od Din 32.—
Kamgarini za obleke, različni vzorci	> 98.—
Modno za damske plašče	> 68.—
Volneno za obleke	> 26.—
Svila različnih vrst	> 12.—

OGROMNA IZBERA

RAZNO
ZELO POCENI

se oblečejo pri

PRESKERJU, LJUBLJANA.

Sv. Petra cesta št. 14. 6/T

»GLAZBA« ŠABACKE

DAMSKÉ KAPELE

igra dnevno in večerni »Danica« Pred Taborom. — Sprejme

se tudi natakariča. 1483

PO 50 PARA ENTLANJE

izdelovalnica perila, vezenje zavese, monogramov, ažuřja, gumbic itd. — »Juljana«, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 12 (poleg Slamiča), Vošnjakova št. 2. 25/T

POZOR! POHISTVO!

Zaradi velike zaloge smo ponovno znižali cene pohištva:

Sperane orehove spalnice, črščneje spalnice, sperane spalnice

omare > 400.—

postelje > 200.—

kuhinjske oprave > 800.—

kredence > 425.—

Vse drugo pohištvo se dobi najceneje pri nas na obroke in hranilne knjižice.

Se priporočam

MIZARSTVO »SAVA«,

Ljubljana, Kolodvorska št. 18,

Miklošičeva št. 6. Telefon 2780

Tudi Vaša obleka bo kakor nova.

ako jo pustite kemično čistiti in barvati v tovarni

JOS. REICH

LJUBLJANA,

Poljanski nasip št. 4-6

Pralnica — svetilnikalnica

MOKA

fina banaška 0 Din 2.50

lepa krušna > 2.25

črna krušna > 2.—

koruzni zdrob > 2.25

koruzna moka za

kuho in peko > 1.75

fizol prepelčar letnik

1932, lepo blago, od

5 kg naprej > 1.50

dobite »PRI MIKLAVZU«,

Ljubljana, Vodnikov trg

1486

KAVARNA STRITAR
vsak večer koncert — »prvo-
vrstne pjevačice«. 17/T

POSTELJNE MREŽE

izdeluje na lesenih in železnih okvirjih najceneje in jih sprejema v popravilo — Alojz Andlovic, Komenskega 34. 1450

PREKLIC

Podpisani preključem in obžalujem vse govorce, ki sem jih izrekel napram Mariji in Francu Kelvišar.

1484 Cizelj Anton.

PRVOVRSTNI SEMENSKI

FIZOL »MANDALON«

dobavlja po najnižji ceni Kmetijska okrajna zadruga Kranj.

POSREDUJEM

bančne vloge. — Jos. Augustin, agentura bančnih poslov, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 4. 1474

POSREDUJEM

denar na

HRANILNE KNJIŽICE

velikih denarnih zavodov. —

RUDOLF ZORE, Ljubljana,

Gledališka ulica 12. 1490

ČOLNI NA LJUBLJANCI

se že izposojajo na Trnovskem

pristanu ob izlivu Gradaščice.

HRANILNO KNJIZICO

Mestne hranilnice ljubljanske

z vlogo Din 60.000 zamenjam

za hranilno knjižico Ljudske

posojilnice v Ljubljani ali jo

prevzamem kot posojilo pod

ugodnostmi po dogovoru in

vnjizbi na prvem mestu. —

Dopisi pod »Hranilna knjižica

1461« na upravo »Slov. Naro-

da«. 1476

OSAMLJENA LOČENKA

želi spoznati nad 30 letnega,

srednje naobraženega gospoda.

— Cenjene dopise pod šifro »V

Ljubljani 1495« na upravo

»Slovenskega Naroda«. 1485

ELEGANTNO SOBO

s toplo in mrzlo vodo v Ašker-

čevi ulici 17 takoj oddam. 1487

»TRIBUNA« F. BATJEL, LJUBLJANA, KARLOVSKA CE-

STA ŠT. 4. — Najnižje cene! Ceniki franco!

Pred nakupom si oglejte veliko razstavo otroških in igračnih

vozičkov, stolic, holenderjev, malih dvokoles, triciklov, šival-

nih strojev, motorjev in dvokoles v prostorih domače tovarne

»TRIBUNA« F. BATJEL, LJUBLJANA, KARLOVSKA CE-

STA ŠT. 4. — Najnižje cene! Ceniki franco!

GLAZBA

KLAVIRJE PIANINE

prvovrstnih inozemskih znamk, ugodne cene; tudi na obroke in hranilne knjižice — Najceneje popravila in uglašuje — MUZIKA Sv. Petra cesta 40. 8/T

PIANINO (BREMITZ)

dobro ohranjen, poceni napro-

daj. — Polzve se: Puharjeva

ulica 12/I. 1493

PRODAM

HARMONIKO

s tipkami prodam. — Pešl, Tr-

žaška cesta 5. 1480

LAHKO KOCIJO

ceno prodam. — Polzve se: Za-

višek, Cikava, Šmarje-Sap.

HRASTOVO SPALNICO

proda Črnak, Polzela 70 pri

Celju. 1492

SENO IN GNOJ

prodam. — Šuštar, Dolenjska

cesta 12. 1492

SESTSTANOVANJSKA HISA

v centru Maribora za 185.000

dinarjev naprodaj. Pripravna

za vsako obrt ali trgovino. —

Alojz Fajdiga, Pobreška ce-

sta 13, Maribor. 1476

HISA S TRGOVINO

z mešanim blagom in trafiko

na prometnem kraju naprodaj.

— Ponudbe pod »Periferija 1475«

na upravo »Slov. Naroda«.

STANOVANJA

S PRVIM MAJEM

oddam pri univerzi dve sobi

(vezani) s posebnim vhomom,

enemu ali dvema gospodoma.

— Naslov v upravi »Slovenske-

ga Naroda«. 1485

ELEGANTNO SOBO

s toplo in mrzlo vodo v Ašker-

čevi ulici 17 takoj oddam. 1487

GORENJSKI
semenski krompir
„ROŽNIK“

najrodovitnejši in popolnoma zdrav dobavlja

Kmetijska okrajna zadruga Kranj

Če si kupec za kolo, kupi le novo

PUCH

CHROMIRANO KOLO

ki ti ne rjavi in imel ga boš 10 do 20 let.

Dobiš ga le pri trvdki

IGN. VOK, LJUBLJANA

Tavčarjeva ulica, ali v podružnicah v Kranju

in Novem mestu. 2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969

2969